

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Беларускія спецыялісты гатовы падзяліцца з самарскімі калегамі вопытам развіцця АПК

Самарская вобласць з'яўляецца для Беларусі вельмі значным гандлёва-эканамічным партнёрам, і ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва з гэтым расійскім рэгіёнам будзе пашырацца. Аб гэтым заявіў кіраўнік Беларускай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 26 чэрвеня на сустрэчы з губернатарам — старшынёй ўрада Самарскай вобласці Расійскай Федэрацыі Уладзімірам Арцыковым. Паводле вынікаў 2007 года аб'ём гандлю Беларусі з Самарскай вобласцю склаў \$395,5 млн (дзевятыя месца сярод расійскіх рэгіёнаў) і ў параўнанні з 2006 годам павялічыўся на 12,5 працэнта. А за студзень — красавік 2008 года ўзаемны таварабарот перасягнуў ужо \$300 млн.

«Паказальна, што прадстаўніча дэлегацыя Самарскай вобласці наведвае нашу краіну адразу ж пасля сустрэчы кіраўнікоў дзяржавы, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Гэта пацвярджае тое, што беларуска-расійскае супрацоўніцтва раз-

Аляксандр Лукашэнка даручыў скарачаць тэрміны рэалізацыі ў Мінску інвестпраектаў

Такую задачу ён паставіў 26 чэрвеня ў час даклада старшыні Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта Міхаіла Паўлава. Кіраўнік дзяржавы праінфармаваў аб выкананні даручэнняў, што знаходзяцца на яго асабістым кантролі. У прыватнасці, размова ішла аб рэалізацыі ў сталіцы інвестыцыйных праектаў амканіям, бокам і буйной ізраільскай кампаніі, якая плануе ачышчыць вынас за гарадскую мяжу завода

Падзяка Прэзідэнта Беларусі аб'яўлена 10 выпускнікам ВНУ

Падзяка Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб'яўлена 10 выпускнікам Беларускага ВНУ за выдатныя поспехі ў навуцы, прыкладныя паводні і актыўны ўдзел у грамадскім жыцці. Адпаведнае распараджэнне Аляксандр Лукашэнка падпісаў 25 чэрвеня. Высокай ацэнкі кіраўніка дзяржавы ўдастоены Людміла Арлоўская, Віктар Бялко, Ганна Гарошка, Сяргей Зубок, Юлія Ігнаценка, Дзмітрый Купчын, Дзяснін Падабед, Вольга Рымко, Ірына Чарвінская і Наталія Шумігай.

Паводле паведамленняў прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і БЕЛТА.

ДА ВЕДАМА ЧЛЕНАУ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

28 чэрвеня 2008 г. у 10.00 у зале пасяджэння Савета Рэспублікі (вул. Чырвонаармейская, 4) адбудзецца заключнае пасяджэнне дзсятай сесіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь трыцяга склікання.

Часцей за ўсё непрыдатныя да службы — уладальнікі хваробаў сістэмы кровазвароту

Вясенне-летні прызыў-2008 уступіў у сваю актыўную фазу: ідзе медыцынскі агляд прызыўнікоў (на 26 чэрвеня яго прайшло каля 50 тысяч чалавек), прызыўныя камісіі раёнаў (гарадоў) працуюць адпаведна з графікамі, якія завершаны старшынёй выканаўчых камітэтаў раёнаў (гарадоў). Асабліва сярод юнакоў зараз каціруюцца сілы спецыяльных апераций, пагранічнай войскі і ВПС і ППА. Аднак варта ведаць, што ў іх існуюць абмежаванні ці па росце, ці па вазе.

Асаблівае гэтага прызыву — упершыню на практыцы рэалізуюцца змяненні і дапаўненні ў За-

Інфляцыя — у межах 9—10 працэнтаў...

За апошнія чатыры гады рэспубліка мела сярэднегадавы тэмп прыросту валавога ўнутранага прадукту 9,7 працэнта, інвестыцыі за гэтыя ж гады павялічыліся ў 2,2 раза, а вось колькасць стратных прадпрыемстваў скарацілася ў чатыры, паведаміў на сустрэчы з журналістамі напярэдні Дня эканаміста Мікалай Зайчанка. Што дае падставу міністру эканомікі казаць пра тое, што выбраная краінай эканамічная палітыка сябе ў поўнай меры апраўдала.

Павярджэннем гэтай з'яўляецца і развіццё эканомікі сёлета (напрыклад, тэмп росту ВУП у студзені — маі склаў 110,4 працэнта да ўзроўню леташніх студзеня—мая, у прамысловасці выраблена прадукцыі на 13,3 працэнта больш, вытворчасць спажывецкіх тавараў узрасла на 14,2 працэнта). Паводле слоў Мікалая Зайчанкі, у рэспубліцы захоўваюцца высокія ўстойлівыя тэмпы эканамічнага росту.

«Акрамя традыцыйнай эканомікі, якую мы мадэрнізуем, развіваем, ствараем новыя вытворчасці, — заўважыў міністр — у якасці новых крокаў, што ствараюць аснову для ўстойлівага росту ў будучым, будзем замежныя інвестыцыі і пытанні прадпрыемальніцтва».

Што датычыцца прадпрыемальніцтва, то ў апошні час, паведаміў намеснік міністра эканомікі Андрэй Тур, з дзюччых 1020 адміністрацыйных працэдур адменена 53, спрэчана 28, скарачаны пералік неабходных дакументаў па 160 працэдур. Узгадваў ён і пра тое, што паводле прынцыпу «аднаго ака» тэрмін рэгістрацыі скарачаны з 24 да 5 дзён. Цяпер ідзе другі этап скарачэння адміністрацыйных працэдур. Гаворачы пра вынікі перарэгістрацыі індыўідуальных прадпрыемальнікаў у суб'екты гаспадарання, Андрэй Тур праінфармаваў, што дадаткова было створана 15 тысяч прыватных унітарных прадпрыем-

стваў — цяпер у краіне прадпрыемальніцтвам займаюцца больш за 51 тысяч юрыдычных асобаў. Між іншым, за першыя пяць месяцаў падатковага паступлення ад іх у параўнанні з леташнім аналагічным перыядам павялічыліся на 9,6 працэнта.

Вяртаючыся да праблемы высокай інфляцыі, Мікалай Зайчанка адзначыў, што яе рост на 70 працэнтаў абумоўлены знешнімі фактарамі. І заўважыў, што пры падрыхтоўцы прагнозу па інфляцыі на гэты год былі ў поўнай меры ўлічаны ўплыў знешніх фактараў. У якіх межах удацца ўтрымаць інфляцыю на канец года? Прагноз міністра наступны: 9—10 працэнтаў. «Мы будзем старацца ўпасацца ва ўзровень інфляцыі не вышэй за 9—10 працэнтаў у гэтым годзе», — сказаў ён.

Адказаўчы на пытанне пра цану на газ для Беларусі ў наступным годзе, міністр пачвердзіў, што працэнт прагнозу росту эканомікі на 2009 год розніцца, зыходзячы з цэны 140 долараў за адну тысячу кубоў. Якім на самай справе будзе кошт газу? Паводле слоў Мікалая Зайчанкі, невядома: перагаворы на гэты конт працягваюцца. Аднак, бясспрэчна, больш высокая цана адаб'ецца на макраэканамічных паказчыках. «Як гэта адаб'ецца, я зараз гадаць не буду», — дадаў ён.

Каментуючы прыняты Закон аб іпатэцы, міністр выказаў меркаван-

ПЕНСІЕ: РАНЕЙ, АЛЕ ў МЕНШЫМ ПАМЕРЫ?

Зыходзячы з дэмаграфічных рэалій, пенсійны ўзрост у нашай краіне павінен павялічыцца і стаць аднолькавым для мужчын і для жанчын — такую думку выказвае сёння як беларускі, так і замежныя эксперты. Між тым, даводзіцца канстатаваць, што рэакцыя на гэту інфармацыю была па-сапраўднаму неадназначнай. Так, хтосьці з нашых чытачоў (і, пераважна, жанчыны ў перадпенсійным узросце) выказвалі думку: змяненне «ўзроставай планкі» спыніць папулярную прак-

тыку скасавання кантрактаў з асобамі, што атрымліваюць права на пенсію, інакш кажучы, практыку хуткага «выштурхвання» на заслужаны адпачынак маладых пенсіянераў. Аднак з міркуемамі новаўвядзенымі пагаджацца далёка не ўсе. І па каментарыі найбольш распаўсюджаных аргументаў супраць мы вырашылі звярнуцца да начальніка аддзела развіцця пенсійнай сістэмы Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Тацяны Аляксандраўны ПАГОНЫШАВАЙ.

дзя ўсіх катэгорый пенсіянераў без выключэння. Прычым што да пенсій «кабінетных работнікаў», то для параўнання варта прывесці некаторыя статыстычныя паказчыкі: у сярэднім беларуская жанчына атрымлівае пенсію па ўзросце на працягу 23, а мужчына — 15 гадоў, сярэд асобаў, якія выйшлі на

пенсію па Спісу № 1 гэтыя паказчыкі складаюць адпаведна 25 і 18 гадоў, па Спісу № 2 — 22 і 15 гадоў, сярэд асобаў, якія былі занятыя на падземных і горных работах — 29 і 19 гадоў, тады як сярод рэальна атрыманна пенсіі дзяржслужачым — каля 10 гадоў. (Заканчэнне на 4-й стар.)

— Ці не самае распаўсюджанае меркаванне: магчыма, зрух пенсійнага ўзросту і з'яўляецца вымушаным неабходнасцю. Аднак чаму гэты крок павінен у аднолькавай ступені датычыцца тых, хто працуе ў кабінетах, і тых, хто заняты ў сельскай гаспадарцы ці выконвае іншую цяжкую фізічную работу?

— Па-першае, варта заўважыць: у любым выпадку значная частка работнікаў сельскай гаспадаркі (трактарысты-машыністы, даяры і г.д.) і іншых галін, дзе выкарыстоўваецца цяжкая фізічная праца і ёсць шкодныя ўмовы, захавае права на дадатковае пенсію — адно, што ў перспектыве такія пенсіі будуць аплатацца не з агульных пенсійных сродкаў, а са сродкаў прафесійнага пенсійнага страхавання. Па-другое, на выпадкі, калі адаб'яецца ранняя страта працаздольнасці па агульным захворванні, існуюць пенсіі па інваліднасці.

Але ці не галоўнае. Верогадна, што пры ўвядзенні новага пенсійнага ўзросту будзе прапанаваны мяккі варыянт. Чалавеку мяркуецца прадаставіць выбар: пайсці на пенсію пасля дасягнення павялічанага ўзроставай планкі (скажам, у тым ж 62 гады) і атрымліваць яе ў поўным памеры або звярнуцца на пенсію раней за агульнаўстаноўлены ўзрост, але атрымліваць яе з адпаведнай карэкціроўкай памеру.

— Давайце ўдакладнім: ці будзе датычыцца павелічэння ўзроставай планкі ваеннаслужачых і дзяржслужачых?

— Магу сказаць, што будзе правадзіцца работа па адпаведным змяненні ўзроставых крытэрыяў

Прызыў-2008

спецыяльнай адукацыі, — да 1 верасня года заканчэння ўстановы адукацыі; грамадзянам, якія вучацца ў магистратуры, і аспірантам (дактарантам) — на перыяд навучання незалежна ад яго формы (раней адтэрміноўку атрымлівалі толькі грамадзяне, якія вучыліся на вочнай форме). Дарчы, Алег Халупка, начальнік аддзела прызыву галоўнага арганізацыйна-мабілізацыйнага ўпраўлення Генеральнага штаба Узбро-

еных Сілаў Міністэрства абароны папрасіў, каб журналісты абавязкова растлумачылі сваім чытачам, што адтэрміноўку не маюць грамадзяне, якія ўзлілі шлюб. «Гэта газетная «качка» доўга блукала ў нашай краіне, — заўважыў Алег Аляксандравіч. — Адтэрміноўку вы атрымаеце толькі тады, калі ваша жонка цяжарная ці ў вас ёсць дзіця ва ўзросце да трох гадоў».

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Вылучаны на Дзяржаўную прэмію Рэспублікі Беларусь

Навіна, да якой мы паспелі прывыкнуць: у краіне створана новая галіна — камбайнабудаванне для хлебнай нівы

I. «НАПАЧАТКУ ІДЭЯ БЕЛАРУСКАГА КАМБАЙНА ЗДАВАЛАСЯ ФАНТАСТЫЧНАЙ»

Лірычны расповед Генеральнага канструктара пра далёка не лірычныя абставіны, у якіх параўнальна нядаўна, напрыканцы мінулага стагоддзя, апынулася беларуская вёска, а разам з ёю і калектыў «Гомсельмаш».

— Я хацеў бы адрозніваць, што ў дзённым выпадку тры нямінанты, вылучаныя на атрыманне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, узаемна існуюць сумесную працу калектываў «Гомсельмаша» і Рэспубліканскага канструктарскага ўнітарнага прадпрыемства «ГСКБ па збожжаўборачнай і кормаўборачнай тэхніцы», а таксама Беларускай навуцы, прадстаўнікі якой сур'ёзна прыклялі да гэтага руку. Мы прадстаўляем працу калектыву, шматгадоваму і дружну. Толькі калегіяльнымі, кансалідаванымі намаганнямі змаглі стварыць тое, чым сёння мае права ганарыцца. У гімне ДСКБ, тэкст якога напісала наш інжынер-канструктар 1-й катэгорыі, а адначасова паэтэса і лаўрэат конкурсу паміж Івана Мележа Людміла Мароз, ёсць радкі, якія многае тлумачаць: «Это — рабочим умелые руки и инженерный надежный расчет».

З самага пачатку работа, якая на першым часе выконвалася ў інжынерным парадку, а пазней была падтрыманая ўказамі і распараджэннямі Прэзідэнта, шэрагам пастановаў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, ішла не стандартна. Зразумела было, што мы знаходзімся ў цяжкім становішчы, бо 95 працэнтаў прадукцыі аб'яднання «Гомсельмаш», якое тады спецыялізавалася на вытворчасці кормаўборачнай тэхнікі, ішло ў іншыя рэспублікі Саветскага Саюза, і калі ўсё рухнула, то мы практычна, што называецца, абнуліліся. Няма куды прадаваць тэхніку, бо ніхто не здольны купляць — адсутнічаюць сродкі. Гаспадаркі Беларусі таксама непажадалі. Аб'ёмы продажы кормаўборачнай тэхнікі складаліся зусім не тая, што раней, і калектыву пракарміць стала складана.

На шчасце, на той час мы мелі ў сябе ўніверсальныя энергасродкі (УЭС) і ведалі, як зрабіць яго больш надзейным і магутным пры аргатаванні з навясных машынамі. І калі раней аргатаваў для больш эфектыўнага яго прымянення не было, то цяпер да энергасродку акрамя кормаўборачных адаптараў мы распрацавалі буркаўборачныя камбайны і навяс-

Кропку паставіў Прэзідэнт

Кропку ва ўсіх сумненнях, што называецца, паставіў Прэзідэнт. Доследныя ўзоры ў нас да гэтага моманту былі, Прэзідэнт прыехаў на поле, прайшоў побач са збожжаўборачным комплексам, сваімі вачыма бачачы, ак той працуе, пагаварыў з людзьмі. Ацаніў наша «прызвядзенне» ў рабоце, а вопыту кіраўніку дзяржавы не заімаць. І менавіта тады ён прыняў рашэнне: так, рызыка ёсць, але калі мы ўпэўнены ў поспеху, то дзейнічаем. Пасля чаго наша ініцыятыва пераарасла ў заданне, якое мы павінны выконваць.

Былі выдзеленыя крытэрыі сродкі, каб правесці на «Гомсельмашы» тэхнічнае пераўзброенне. Да гэтага прадпрыемства спецыялізавалася на буйнасерыйнай вытворчасці чыста кормаўборачнай тэхнікі, і ў цэхах сталі вузлаваць спецыялізаваць аўтаматызацыя.

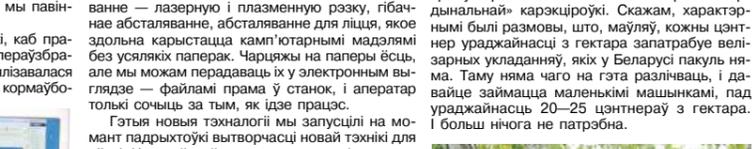
Генеральны канструктар — дырэктар РКUP «ГСКБ» Андрэй Анісімавіч Дзюжавы ў з'яўленні члена-карэспандэнта Міжнароднай акадэміі інфармацыйных тэхналогій, члена-карэспандэнта БІА. Ён — лаўрэат прэміі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Новыя ідэі нараджаюцца ў калектывным пошуку. Злева направа: галоўны канструктар па збожжаўборачных камбайнах Юры ПАЗДНЯКОў, вядучы інжынер-канструктар Генадзь КАНДРАЦЕНКА і намеснік загадчыка канструктарскага аддзела Мікалай ХАЛЮПА.

Ад прастай механічнай сечкарні да «стапавага карабля» КС-1218 — такі шлях гомсельмашаўцы.

Таму калектывна і вызначылі стратэгію — якія машыны і ў якой паслядоўнасці рыхтаваць і запускаяць у вытворчасць. Потым яна крыва карэктавалася. Рабілі і спробы «кардынальнай» карэкціроўкі. Скажам, характэрнымі былі размовы, што, маўляў, кожны цэнтр унарадаўнасці з гектара запатрабуе велізарных укладанняў, якіх у Беларусі пакуль няма. Таму няма чаго на гэта рэалізаваць, і дэ-факта займацца маленькімі машынамі, пад урадаўнасцю 20—25 цэнтнераў з гектара. І больш нічога не патрэбна.

Механізатар СВК «Крыўск» Анатоль МАСЮК з сынам Сяргеем намаліць летас на КС-10К больш чым паўтары тысячы тон збожжа.

Навіна, да якой мы паспелі прывыкнуць: у краіне створана новая галіна — камбайнабудаванне для хлебнай нівы

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

Але праходзіць не так многа часу, і мы бачым, што шляхам наваднення элементарнага парадку ў сельскай гаспадарцы, калі перасталі мець месца сур'ёзныя парушэнні тэхналогіі і звычайнае разгільдзяства, ураджайнасць расце і ў асобных гаспадарках, і ў цэлым па краіне. І адбываецца гэта паступальна, упэўнена, без вялікіх спадаў, нават калі надвор'е падводзіць.

Адным словам, мы адсталялі тое рашэнне, якое было перапанатэчным — займацца сур'ёзнай перспектывай тэхнікай, і для паскарэння ўсяго працэсу пачынаць спачатку з КЗР на базе фактычна гатовага ўніверсальнага энергасродку, каб стварыць канструктывна-тэхналагічную базу для ўсёй збожжаўборачнай галіны.

Варта змяніць раз падкрэсліць: калі б не задумлі комплекс на аснове энергасродку, то нам давалося б адрознівацца з самаходным камбайнам, а гэта значна даўжэй. Бо стварэнне ўсяго канструктывна адрозняе ад звычайнага адразу значна ішчэй і з хадовай сістэмай «вазіцка», ды і не толькі з хадовай. Спартрэбілася б, як мінімум, яшчэ два гады. А тады гэтыя два гады (!) маглі стаць крытычнымі: прадпрыемства-гігант альбо выжыла б, альбо не.

Навукоўцы паказвалі, а нашы паралельныя разлікі пацвердзілі, што на той момант, калі сітуацыя складалася дастаткова крытычна, мэтазгоднымі былі машыны, якія забяспечвалі самы мінімальны сабекошт уборкі. Гэта кранавы комплекс на базе ўніверсальнага энергетычнага сродку. Таму што на адным энергасродку мы базіравалі тры-чатыры комплексы адрознівацца (гаспадары прылучылі энергасродкі, і да яго — кормаўборачныя адаптары, збожжаўборачныя адаптары, касілка, а каму патрэбна, то яшчэ і буроаўборачны комплекс). І ў гэтым выпадку атрымлівалася вельмі прыгожая эканоміка.

Успомніце, што меў месца велізарны дэфіцыт тэхнікі. Яна катастрафічна старэла, пераважна колькасць збожжаўборачных камбайнаў адрававала па 10—15 гадоў. Гэта азначала, што магнітнасць рухавіка адчувальна падала, з-за зносу рабочых органаў машыну нельга было адрознівацца. Нават вырашчаныя нармальныя ўраджай не прыносілі ні маральна, ні матэрыяльнага задавальнення, бо камбайны працавалі даўжэй, чым патрэбна, і збожжа асыпалася на корні. Падлічана, што пасля 12—15 гаў спеласці кожны дзень асыпаецца як мінімум адзін працэнт. А гэта мільяны.

Такім чынам, на палі рэспублікі выйшаў КЗР-10 на базе энергасродку УС-250. Гадавы эканамічны эфект ад выкарыстання збожжаўборачнага камбайна (ЗУК) КЗР-10 ў залежнасці ад колькасці прымененых з энергасродкаў адаптараў складаў ад 5,7 да 38,8 тысяч долараў ЗША.

Прынцыповая схема і асноўныя тэхнічныя рашэнні комплексу абаронены 30 патэнтамі Расійскай Федэрацыі і Рэспублікі Беларусь. На юбілейнай міжнароднай выстаўцы ў 2000 го-

Майстар Сяргей ТУЖЫК (справа) і токар-расточнік Іван ШАШОЛКА атрымалі новыя нямцы заказ ад канструктараў.

дзе ў Маскве комплекс КЗР-10 быў удастоены дыплама I ступені і залатога медала. А ў 2003 годзе прызнаны адным з пераможцаў конкурсу «Лепшыя тавары Рэспублікі Беларусь на рынку Расійскай Федэрацыі».

Першая айчынная самаходка

Калі ў нас пайшоў працэс па распрацоўцы і падрыхтоўцы вытворчасці КЗР на базе энергасродку, адначасова паралельна заняліся і самаходным камбайнам КЗС-7. Пачалі з «сямёркі» таму, што патрэбны былі простыя самаходны камбайны, пад невысокую тагачасную ўраджайнасць, у меру камфартнага і параўнальна з тым, што было дагэтуль, тым не менш надзейны. Таму лівяноў долю сваіх намаганняў мы накіравалі на забяспечэнне надзейнасці: за кошт навакемістасці, наогул за кошт рашэнняў, якія павышаюць якасць. І сёння можна сцвярджаць, што мы ўдала справіліся — у якім плане?

Амерыканскія і нямецкія машыны маюць на працоўку на адмову 200 гадзін. У савацкія часы аналагічныя айчыныя камбайны мелі 25—30 гадзін напрацоўкі на адмову. Мы падвоілі, нават патроілі гэты вынік і выйшлі на ўзровень 100 з лішкам гадзін: паміж тымі і тымі паказчыкамі. Расіне і сёння далёка не адшлі ад ранейшага ўзроўню і стараюцца кампенсавать невысокай цэнай. Яны могуць гэта сабе дазволіць, і ў іх сярэдня — уласная, плаціць утрыдара не патрэбна.

Па нашай просьбе аб'яднаны інстытут машынабудавання НАН Беларусі, калектывы якой ўзначальвае знакаміты акадэмік Міхал Сцяпанавіч Высоцкі, ацаніў аптымальны ўзровень надзейнасці камбайнаў на адмову канкрэтна для Беларусі — зыходзячы з затрат на закуп, эксплуатацыю, рамонт і аднаўленне і плюс з усіх страт ураджай. І што выявілася? Калі аднаўленне (рамонт) адбываецца за адзін дзень, як у «Гомсельмаша», то збожжаўборачны камбайн мае зону аптымальнай эканоміі пры напрацоўцы на адмову не больш за 120 гадзін. (Можна зрабіць і 200, але пры гэтым непараўняльна ўзрастае кошт машыны, а зніжэн-

не страт — мізэрнае). Але калі аналізаваць работу амерыканскага ці нямецкага камбайна, для якога за часткі даводзіцца вазіць здалёку, і сярэдні час устарэння паломкі ці адмоў — два-тры дні, то там аптымальным будучы на самай справе каля 200 гадзін гарантыванай працы. Гэта значыць, кошт больш высокі, але з-за таго, што прастой, калі яны здараюцца, цягнуцца два-тры дні, там лепш адрознівацца.

Агульны выгляд эксперыментальнай вытворчасці РКП «ГСКБ». Тут правяраюцца ідэі, ствараюцца і вырабляюцца даследчыя ўзоры, вядзюцца іх падрыхтоўка да серыйнага выпуску.

мець больш высокую надзейнасць. Тады гэта акупілася. Мы падшлі да свайго, больш мэтазгоднага для спажывацтва, рашэння з пункту гледжання эканомікі. Такую ж ацэнку зрабіў і інстытут надзейнасці машын НАН Беларусі, які пацвердзіў мэтазгоднасць 120 гадзін. Па ТУ ў нас запісана 100, астатняе — «запас надзейнасці».

Так што «сямёрка» была створана як вельмі эфектыўная для тых часоў машына, з высокай ступенню надзейнасці ў параўнанні з тым, што існавала ў СНД. За перыяд 2001—2005 гадоў ВА «Гомсельмаш» выпусціла 1483, а да канца 2007 года — 1677 камбайнаў КЗС-7, якія забяспечылі ўборку збожжа ў гаспадарках з ураджайнасцю да 30—35 цэнтнераў з гектара. Для замежных заказчыкаў на базе «сямёркі» распрацавана мадыфікацыя, якая мае нейкі спецыфічны асаблівасці. Напрыклад, для Казахстана была створана машына, якая адрозніваецца крышай больш бункерам, больш сучаснай кабінай і магутным мастом, які вытрымае шыроказахонную жывярку. Гадавы эканамічны эфект ад выкарыстання кожнай «сямёркі» складае 1,7 тысячы долараў ЗША. На Расійскай аграрнапрамысловай выстаўцы «Залатая восень» ў кастрычніку 2002 года ў Маскве яна ўзнагароджана дыпламам I ступені і залатым медалём. А па выніку рас-

публікацый спабарніцтваў у 2003 і 2004 гадах яе экіпажы занялі першыя месцы, і на фестывалі «Кірмаша» «Дажынк-2003» і «Дажынк-2004» Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь уручыў механізатарам каштоўныя прызы.

Новыя вышыні (КЗС-10К, КЗС-1218, КЗ-14)

Але прайшло не вельмі шмат часу, і мы ўбачылі, што ўраджайнасць збожжавых культур на беларускіх палях мае ўяўна выражанае тэндэнцыю да павелічэння, таму пашырылі работы па стварэнні самаходных камбайнаў пра-

пункскай здольнасцю 10—14 кілаграмаў збожжавай масы за секунду з палепшанымі ўмовамі працы для механізатараў, здольных эфектыўна працаваць на палях з ураджайнасцю звыш 35 і да 80 цэнтнераў. І вельмі хутка з'явілася ўніфікаваная з «малодшай сястрой» — «сямёркай» — машына КЗС-10К. Работы над ёй вяліся ў адпаведнасці з зацверджанай Мініпрамам, Мініэканомікі і Мінісельгаспрадам праграмай, але былі завершаны на год раней за ўстаноўлены тэрмін, ужо да канца 2005-га. Машына гэта аптымальна для палёў з ураджайнасцю да 50 цэнтнераў з гектара. Цяпер выпускаецца больш за 1770 камбайнаў гэтай мадэлі, удастоеннай не толькі медалём і дыпламай расійскай «Залатога восені». Разам з фірмамі Claas і John Deere вытворца аб'яднае «Гомсельмаш» атрымала Гран-пры за стварэнне і ўкараненне ў вытворчасць новай тэхнікі.

Такім чынам, да канца 2005 года было завершана стварэнне канструкцый і асваенне вытворчасці мадэльнага рада збожжаўборачных камбайнаў прапункскай здольнасцю ад 7 да 10 кілаграмаў у секунду.

рашэнні 1218 абаронены 9 патэнтамі Рэспублікі Беларусь. Камбайн прынес свайм стваральнікам залатыя медалі і дыпломы пераможцаў расійскіх выставак «Дзень Расійскага поля-2007» і традыцыйнай «Залатой восені-2007».

Дзяржсакратар Саюзнай дзяржавы Павел Паўлавіч БАРАДЗІН падчас візіту на «Гомсельмаш» цікавіцца ходам выканання праграмы «Саюзы камбайн».

У хуткім часе нам (разам з «Лідаграмашам») даручылі падрыхтоўку камбайна прапункскай здольнасцю 14 кілаграмаў у секунду. У ходзе гэтай работы эксперыментальная ўстаноўка атрымала развіццё ў выглядзе «пабочнага прадукту» — камбайна КЗС-1218 з двухбараннай малатарнай прапункскай здольнасцю 12 кілаграмаў у секунду, аптымальнага для палёў з ураджайнасцю да 70 ц/га. А высокая ступень уніфікацыі з папярэднімі машынамі дазволіла ў кароткія тэрміны вырабіць ўзоры гэтага новага камбайна і ўжо ў 2006 годзе правесці ў натывіфікаваным органе Еўрасаюза (Чэхія) амалагічны гэтай мадэлі, а затым шырокую гаспадарчую праверку парты камбайнаў КЗС-1218 у Беларусі, Расіі і Чэхіі. Цікава, што максімальная напрацоўкі ў Расіі і Чэхіі дасягнулі адпаведна 3170 т (700 га) і 2492 т (450 га).

Прынцыповая схема і асноўныя тэхнічныя

Рабочы Барыс ФРЭДЗІН (злева) і Сяргей ДУБІНІН калі гарызантальна-расточная станка з лічбавым праграмным кіраваннем.

рашэнні 1218 абаронены 9 патэнтамі Рэспублікі Беларусь. Камбайн прынес свайм стваральнікам залатыя медалі і дыпломы пераможцаў расійскіх выставак «Дзень Расійскага поля-2007» і традыцыйнай «Залатой восені-2007».

Распрацоўка высокапрадукцыйнага камбайна КЗ-14 завершана ў канцы 2007 года. Гэта машына з прапункскай здольнасцю 14 кілаграмаў збожжавай масы ў секунду, яна будзе працаваць на палях з ураджайнасцю больш за 70 ц/га. У канструкцыі ўпершыню ў айчынным машынабудаванні шырока прыменена разнастайная бартвавая аўтаматыка.

У прынцыпе, на сёння, я скажаў бы, існуе поўная гама машын, якія патрэбны Рэспубліцы Беларусь у нашых кліматычных умовах і нават пад асаблівасці любой гаспадаркі — у залежнасці ад ураджайнасці (ад даволі ўмеранай да самай высокай), рэльефу палёў і іншых фактараў. Збожжаўборачныя камбайны сямейства «Палессе» па прадукцыйнасці страха, драбленні і чысціні бункернага збожжа, тэхнічнай і тэхналагічнай надзейнасці, аснашчэнні электроннымі сістэмамі дыягнаставання і кантролю за ходам тэхналагічнага працэсу, а таксама па ўмовах працы механізатараў, экалагічным уздзеянні на навакольнае асяроддзе адпавядаюць міжнародным патрабаванням і не уступаюць замежным аналагам.

І мы ўпэўнены, што камбайны сямейства «Палессе» могуць ужо сёння замяніць дарэгу імпартную тэхніку, і гарантуем, што любы ўраджай будзе цэлкам у засаках. Хачу адрознівацца сказаць, што мы не імкнёмся да стварэння і пастаноўкі на патак збожжаўборачных камбайнаў самай высокай магутнасці (скажам, прапункскай здольнасцю 16—20 кілаграмаў у секунду). Такую ўраджайнасць у нас складаю атрымліваць па аграрна-лічбавым умовам — вышэй за 100 цэнтнераў з гектара, пры гэтай гэтую машыну з яе шыроказахоннай жывяркай можна загрузіць і дзе яна акупіцца, бо каштуе дорага. Для Беларусі машына такога класа пакуль што проста не патрэбна. І калі мы пачнем яе рабіць, то гэта будзе чыста эксперыментны варыянт. З цягам часу, па меры асваення ўнутранага рынку, мы зможам зрабіць экспарт пераважным заняткам.

У гэтым годзе ўпершыню экспарт збожжаўборачных камбайнаў перавысіць пастаўкі ў Рэспубліку Беларусь. Працэс зараз у самым развіцці. Але гэта карысна будзе і для рэспублікі. Зразумела, што калі 18 тысяч чалавек (столькі людзей занята на «Гомсельмаша») выпускаюць, дапусцім, 2 тысячы машын, то гэта адзін сабекошт і адзін дзень. Калі яны зрабюць 5 тысяч камбайнаў, то сабекошт і даходнасць стануць зусім іншымі. І карысць для ўсёй краіны прынесуць куды большую.

На такі ўзровень — больш за 4 тысячы машын — завод фактычна выходзіць з наступнага прамысловага года, які пачынаецца цяперашняй восенню.

II. ТАКТЫКА «РЫЎКА» ПЛАЎНА ПЕРАРАСТАЕ У ТАКТЫКУ ЭВАЛЮЦЫЙНАГА РАЗВІЦЦА

У журналістаў «Звязды» былі да Генеральнага канструктара пытанні, многія з якіх падказаны пісьмамі і тэлефоннымі званкамі ў рэдакцыю, а таксама ў ходзе наведвання гаспадарак. Андрэй Анісімавіч ДЗЮЖАЎ адказаў на іх гэтак жа шчыра і вычарпальна.

— Успомніце, усе абавязкі стварэння айчынскага збожжаўборачнага камбайна і пралічыўшы свае магчымасці, вы сабралі сілы ў «кулак» і — зрабілі спраўданы скачок у сваім развіцці. Калі вы затым атрымалі дзяржаўны заказ на стварэнне самаходнага збожжаўборачнага камбайна, адбыўся гэты адзін рышок калектыву наперад. І гэтак далей. Усе тыя этапы, пра якія вы расказалі, як нам здалося, падыходзяць пад вызначэнне рыўка. Вы кожны раз «рвалі стужачку» грудзямі, рызыкавалі.

— Калі азірацца на ступені нашага развіцця, то гэта даволі дакладнае вызначэнне. Праўда, апошнім часам мы мяняем падыходы. Бо па-іншаму гэта можна назваць «вялікімі рывачкамі». Мы, калектывы, былі ў адным фізічным і нават псіхалагічным стане, а жыццё запатрабавала перайсці ў іншы.

Мы тым больш павінны працаваць на найвышэйшым еўрапейскім узроўню, бо не за гарамі ўспуленне краіны ў сусветную гандлёвую арганізацыю (ВТО). Мы павінны былі перайсці ў стан, які здольны вытрымаць ВТО. І мы адпаведна падцігнуліся, па суадносінах такіх найважнейшых паказчыкаў, як «цана — якасць» з'ўляемся канкурэнтаздольнымі для той жа Цэн-

Намеснік загадчыка аддзела самаходных збожжаўборачных камбайнаў Аляксандр ДУБІНА — адзін з «кштоў» распрацоўкі высокапрадукцыйнай тэхнікі для хлебнай нівы.

ральной Еўропы. Еўрапейцы зараз пачынаюць купляць нашы камбайны, і гэта не выпадкова.

Жыццё паказвае, што здараюцца, вядома ж, складанасці і ў замежных машынах. Тыя «Лексіёны», якія былі куплены для параўнальных выпрабаванняў, прастаялі ў сярэднім за сезон па некалькі дзён. Былі прастыя паломкі, а былі і складаныя.

Наш чашкі дзілер зрабіў параўнальную ацэнку расхода паліва. На транспартных пераездах КЗС-1218 крыху прайграваў «іншаземцам», затым на полі выйграў. А ў сярэднім па эксплуатацыйным цыкле апынуўся на тым жа самым узроўню.

Па надзейнасці тэхнічнасці аказалася, што ва ўмовах павышанай запыленасці, гарачыні мы выйгралі, а ва ўмовах нармальнай ідэям адзін у адзін, плячо ў плячо. Але кошт нашай машыны ніжэйшы, і сэрвіс, паўтарыся, побач.

Праблемы ёсць ва ўсім. Іншая справа, што замежныя машыны працуюць даўжэй, калі ад завода-вытворцы. І не так хутка можна даставіць запасныя часткі ўзамен на дзятлі, што выйшлі са строю, наогул сэрвіснае абслугоўванне выконваецца няпроста. Для нас гэта ўсё прастэй.

— Андрэй Анісімавіч, не можам не запытаць: як сёння працэс ідэя ўніверсальнага энергасродку?

— Мы пакуль яшчэ выпускаем ранейшыя энергасродкі, якія працуюць на ўборцы кармоў ці са збожжаўборачнай тэхнікай, альбо з касілкамі. Буроаўборачныя адаптары крыху менш запатрабаваны. Але цяпер ужо выходзім на наступны ўзровень. Даўно ў паветры лунала ідэя, што энергасродкаў можа яшчэ і араць, наогул працаваць з землепрацоўчымі машынамі. Мы нават спрабавалі брацца за рэалізацыю такой ідэі — не ўсё атрымлівалася. Працавалі з сур'ёзнымі замежнымі фірмамі над трансмісіяй, якая ўсю магутнасць рухавіка перадавала б на калёсы. І адна версія такога энергасродку нават прайшла выпрабаванні.

— Так, сёння збожжаўборачных комплексаў на базе УС з год выпускаецца ўсяго каля ста машын. Паступае заказ — ён выконваецца. Заказчыкі ў асноўным расійскія. Там, дзе кліенту эканамічна выгадна мець некалькі варыянтаў сур'ёзнай тэхнікі на адных «калёсах», ён заказвае энергасродкаў з наборам адаптараў.

— Са збожжаўборачных машын які камбайн больш дарагі ваму сэрцу?

— Самая цікавая машына была, безумоўна, КЗС-1218. Гэта «пабочны» прадукт выніковай мадэлі КЗ-14, але настолькі ўдалы, што яшчэ ў працэсе стварэння ішлі спрэчкі: давайце займацца найкай адной. І тады мы з Валерыем Аляксеевічам Жмайлікам прынялі рашэнне займацца ўсё ж абедзюма машынамі. Таму што 14-ка вельмі аўтаматызаваная, яна

па ўсім параметрах на высокім узроўні — і па тэхналогіі, і па бартвавых сістэмах надзвычай прагрэсуйная. Тое, што там ёсць карыснага, мы паступова будзем прымяняць і на меншых машынах. Але з улікам уніфікацыі па тэхналагічнасці, па здольнасці выпуску на заводзе 1218-я больш практычныя. Азідае, што яна недзе на 10 працэнтаў мае меншую прапункскай здольнасць. Затым вельмі адрозніваецца па сабекошце, а значыць, і па кошце ад 14-й — істотна больш танная.

14-й сёлета будзе выпушчана толькі першая дзсятка, а 1218-й сёння гатовы праца-

Гэта далёка не ўсе ўзнагароды, якіх гомсельска тэхніка ўдастоена на розных міжнародных паказах.

ваць на палях больш чым 1000 адзінак.

— А вось гэтая лічка — 1170 збожжаўборачных камбайнаў, якія патрэбна вырабіць сёлета для Рэспублікі Беларусь, яна для «Гомсельмаша» «нагрузачная».

— Ды не, спакойна зробім. Гэта прыкладна адна трэць таго, што можна выпусціць. А далей будзе больш, бо цяпер у аб'яднанні ідэя разарганізацыя вытворчасці. Справа няпроста, калі мець на ўвазе, што тут выпускаюцца яшчэ кормаўборачныя, бульбаўборачныя і льюноўборачныя камбайны. Выпуск апошніх у адрозненне ад мінулых гадоў будзе разгорнуты на спецыяльным участку завода лічбы і нармалія, каб

Максімум машын будзе збірацца там, дзе канвееры, і таму па транспартных, складскіх затратах, а значыць і па сабекошце, сітуацыя будзе палепшацца. І вытворчыя магутнасці растуць да 5 тысяч машын у год. Гэтае павелічэнне, як я кажаў, пачнецца з восені гэтага года. А кармавікі сыходзяць на зборную вытворчасць, дзе ім усё «паддасюць», і яны збяруць, колькі патрэбна.

— Атрымліваецца, што ад перамены месцаў складаемых сума ўсё ж мяняецца? Цудоўная ракіроўка, якая яшчэ раз пацвярджае, што ўсё таленавітае праста.

— Акрамя таго, аб'яднанне «Гомсельмаш» тэхнічна пераўзбройваецца. Працягваюць развівацца гібкія тэхналогіі. Прадпрыемства істотна дааснавае ця нават перааснавае лічбавую вытворчасць. Гэта датычыцца як непасрэдна лічбавы абсталявання, так і тэхналогіі стварэння лічбавых форм. Сёння лічбавыя ўжо маюць праграма-апаратнае забяспечэнне, якое дазваляе атрымліваць нашы трохмерныя камп'ютарныя мадэлі і без асаблівых намаганняў ператварыць у чарцяжы прэс-форму, які тут жа вырабляецца на станках з ЧПУ. Такім чынам тэхналагічны цыкл рэзка скараціўся і надзвычай павышаецца дакладнасць.

Закупляецца вымральной тэхніка, якая дазваляе і кантраляваць якасць, і кіраваць ёю. Сёлета завод набуду вібрацыйна-наступную апаратуру, што можа назваць вельмі сур'ёзным крокам у напрамку далейшага палепшэння якасці. Гэта ваенная распрацоўка, яна адасочыла адрознівацца каля 60 дзясяткаў прыкмет: дзе авальнасць вала вышэй за нарматыў-

ную, альбо абойма падшыпніка праслізгае, ці сепаратар у яго падлічвае і гэтак далей. І адпаведна можна адрозніваць меры. Перакрывае 60 сур'ёзных пазіцый! Зараз апаратура ўжо амагнэціла на заводзе, людзі праходзяць навучанне, будзем украінаць у вытворчасць. Момант істотны яшчэ і таму, што надзейнасць работы льюбога камбайна ў першыя 100 гадзін якраз залежыць ад дакладнасці рэгулявання.

Дадаткова закупляюцца лазерыя станкі і гібачнае абсталяванне з ЧПУ. І паралельна, паколькі мы выходзім на ўзровень вытворчасці больш за тысячы машын у год аднаго і таго ж наймення, аднаўляецца часткова штампавая вытворчасць, але на новым узроўні. Паколькі ўжо ёсць сістэма хуткага пратаціпіравання, штампны будучы вырабляцца не год, а значна хутчэй. Новае стагоддзе на двара.

— Усё гэта непасрэдна ўплывае на якасць прадукцыі... — На якасць прадукцыі перш за ўсё ўплывае той настрой, тая заданасць,

Уладзіслаў ПІГЕНКА — аўтар 18 публікацый у разнастайных навукова-тэхнічных выданнях, у тым ліку замежных. Лаўрэат расійска-беларускага конкурсу на прызначэнне ступені Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь таленавітым маладым навукоўцам на 2008 год.

з якімі чалавек ідзе на працу. Мы стараемся, каб у калектывах — і нашага РКП «ГСКБ», і ў цэлым «Гомсельмаша» людзі былі носьбітамі пазітыўнага, стваральнага настрою. Многа карыснага прыйшло ў калектывы падчас украінацыі сістэмы менеджменту якасці на аснове міжнародных стандартаў ISO 9000. У тым ліку і ў стасунках службаў паміж сабой. Я думаю, нам удалося адасекчы лішнее, упарадкаваць вытворчыя ўзаемаадносіны, і сістэма кіравання стала цэлкам празрыстай, а значыць, эфектыўнай. Мы пайшлі далей: сёлета на «Гомсельмаша» пачынаецца ўкараненне найсучаснай сістэмы кіравання вытворчасцю — SAP. Такага класа сістэмы прымяняюцца на вядучых, самых буйных прадпрыемствах свету.

(Заканчэнне на 7-й стар.)

У ГСКБ працуюць адзіны ў краінах СНД унікальны комплексны станок для выпрабавання даследчых узораў. Намеснік галоўнага інжынера Віктар СУСАЎ (справа) і начальнік аддзела стэндавых выпрабаванняў Мікалай МАЛАФЕЙ абмяркоўваюць першыя крокі машыны да спажывацтва.

Коробку перадач камбайна рэгулюе электрамонтёр Леанід БРЭГІН і слесар механізаваных работ Анатоль КЛЮЧЫНСКІ.

ЧЫРВОНАЯ

«За Беларусь!»

ГАНАРЫЦА СВАЁЙ СЯМ'ЁЙ, СВАЁЙ ГІСТОРЫЯЙ, СВАЁЙ КРАІНАЙ

Маладое пакаленне — самая дынамічная і адукаваная частка любога грамадства, інтэлектуальны патэнцыял і будучыня краіны. Не выключэнне і беларуская моладзь, якая актыўна ўдзельнічае ў масавых патрыятычных акцыях, што праводзяцца ў краіне. Як доказ — святкаванне Дня Незалежнасці: яно таксама не абходзіцца без удзелу маладых людзей.

2 ліпеня запланавана правядзенне шэсця байкераў, веласіпедыстаў, скейтбардыстаў, ролераў са сцягамі Беларусі і БРСМ. Ну а 3 ліпеня моладзь прыме самы актыўны ўдзел у мерапрыемствах, прысвечаных Дню Незалежнасці. Як адзначаў Аляксандр Далжэўскі, добрай традыцыяй стала ў рамках акцыі прымаць лепшых з лепшых у Беларусі рэспубліканскі саюз моладзі і янерскую арганізацыю. І, вядома, паўсюль будзе арганізавана разнакаля чырвона-зялёныя стужачкі «За Беларусь» валанцёрамі БРСМ. Прычым удзельнікам акцыі можа стаць кожны ахвотнік. Маладыя людзі абавязкова падараваць сімвал сваёй акцыі — чырвона-зялёную стужачку нашым шановным ветэранам і яшчэ раз падзякуюць ім за іх бесмеротны подвiг і за мір на нашай зямлі. А завершыцца акцыя «За Беларусь» 3 ліпеня ў 22.55 выкананнем гімна Беларусі. Дарчы, на гэты, так бы мовіць, фінал мерапрыемства маладыя людзі таксама запрашаюць усіх ахвотнікаў. І, як адзначаў Аляксандр Далжэўскі, калі гаварыць пра чаканыя вынікі, то адказ відэафонна: для маладых людзей паняцце «Грамадзянін Беларусі» стане больш важным і актуальным, а разуменне свайго ўкладу ў развіццё дзяржавы і захаванне традыцый — больш разліным і адчувальным. Такім чынам, далучаюцца да рэспубліканскай маладзёжнай акцыі «За Беларусь».

Святлана СУХАРКО.

НЕЗАБЫЎНАЕ СВЯТА

Сёння ў Мінску, у Палацы Рэспублікі, пройдзе рэспубліканскі баль выпускнікоў вышэйшых навучальных устаноў, удзел у якім возьмуць 270 лепшых прадстаўнікоў ВНУ з усёй Беларусі: уладальнікі «чырвоных» дыпламаў, лаўрэаты фондаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы адоранай і таленавітай моладзі, лепшыя спартсмены, а таксама актывісты маладзёжных арганізацый.

У першай палове дня дэлегацыя выпускнікоў наведае Нацыянальную бібліятэку, ускладуць кветкі да помніка Францыску Скарыне і зробяць фатаграфію на памяць. Затым у Міністэрстве адукацыі лепшых прадстаўнікоў вышэйшай школы будзе прымаць міністр адукацыі нашай краіны Аляксандр Радзюк, які ўзнагародзіць 28 выпускнікоў граматамі Міністэрства адукацыі.

А ў 18.30 у Палацы Рэспублікі распачнецца рэспубліканскі баль. За выдатныя поспехі ў вучобе, прыкладныя паводзіны і актыўны ўдзел у грамадскім жыцці сваёй навучальнай установы Падзяку Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь атрымаюць з рук кіраўніка дзяржавы 10 выпускнікоў ВНУ. Плянуецца, што ў фэе палаца разгорнецца панарама маладзёжнай творчасці: выставы навуковых публікацый студэнтаў, выбары студэнцкіх бюро, работы мастакоў і дызайнераў.

Надзея НІКАЛЕВА.

ВЫДАТНІКІ — НА ВАГУ «ЗОЛАТА»

На рахунку выпускнікоў сярэдніх агульнаадукацыйных устаноў 2008 года — 1 тыс 610 залатых і 261 сярэбраны медаль.

Як паведаміла нам намеснік начальніка ўпраўлення агульнай сярэдняй адукацыі Міністэрства адукацыі Валенціна Маеўская, у працэнтных суднасінах колькасць выпускнікоў, якія атрымалі вышэйшую школьную ўзнагароду, складала каля 2 працэнтаў ад агульнай колькасці — гэта крыху больш чым у папярэднім годзе (у 2007 г — 1,6 працэнта).

Для параўнання: у 90-я гады колькасць медалістаў дасягала ў Беларусі 11—12 працэнтаў, але шматлікія прэтэнды да якасці ведаў, якія школьнікі выдатнікі дэманстравалі пры паступленні ў ВНУ, прымусліла Міністэрства адукацыі зацвердзіць новыя, больш жорсткія патрабаванні да выпускнікоў, якія прызвядуць да атрымання вышэйшай школьнай узнагароды. Згодна з імі пад увагу будзе вынік вынікаў прэзідэнтскага медальнага ўзнагароджвання выпускнікоў усіх тыпаў навучальных устаноў, якія маюць пасведчанне аб агульнай базавай адукацыі з адзнакай, прыкладныя паводзіны, гадавыя і экзамэнацыйныя адзнакі за 10-ы і 11-ы клас 9 і 10 балаў (акрамя фізічнай культуры). Дарчы, пасля ўвядзення ў школе 10-бальнай сістэмы адзнак нейкі час настайнікі апасалі выкарыстоўваць вышэйшыя адзнакі, таму гэты тэксма паўваляла на змяншэнне колькасці медалістаў. Затым медалі перасталі гарантаваць сваім уладальнікам нейкія перавагі пры паступленні ў ВНУ — толькі пры роўнай колькасці балаў. Гэта акалічэнне таксама абцяжарыла вышэйшую школьную ўзнагароду. Праўда, цяпер сярэдні бал атэстата прыраўноўваецца да чацвёртай экзамэнацыйнай адзнакі, таму ў медалістаў ёсць прыпадка агульнага бала своеасаблівы запас.

Дарчы, на выхадзе з базавай школы пасведчанні аб агульнай базавай адукацыі з адзнакай атрымалі сёлет 2 тыс 102 чалавек. А паколькі для ўчарашняй дзесяцікласніцы наступны год стане выпускніком (у сувязі з вяртаннем да 11-годдзя), то менавіта гэтыя дзеці з'яўляюцца самымі непасрэднымі прэтэндэнтамі на атрыманне вышэйшай школьнай узнагароды ў 2009 годзе.

Надзея НІКАЛЕВА.

ЗЬЯРОМ ШКОЛЬНЫ ПАРТФЕЛЬ!

Дабрачынная акцыя «Зьяром школьны партфель» гэтымі днямі стартвала ў Гомельскай вобласці. Прадуюжыца яна да 30 жніўня. Асноўная мэта акцыі — аказанне дапамогі дзецям-сіротам і дзецям, пакінутым без апекі бацькоў, інвалідам, а таксама маламаёмным сем'ям у падрыхтоўцы да новага навучальнага года. За гэты час плануецца сабраць неабходныя канцэлярскія тавары, партфелі, школьныя адзенне — усё гэта затым будзе перададзена школьнікам.

Гэтая акцыя праводзіцца ў разгiне ўжо некалькі гадоў запар. Традыцыйна ў дабрачынным марфоне удзельнічаюць многія прадпрыемствы, арганізацыі, а таксама прадпрыемальнікі і жыхары Гомельскай вобласці. Па выніках акцыі неабходныя рэчы да новага навучальнага года атрымліваюць каля 100 маламаёмных сем'яў.

Арганізатарам акцыі выступіла Гомельская абласная аддзяленне рэспубліканскага грамадскага аб'яднання «Беларускі дзіцячы фонд».

Кар. «ЧЗ».

Фота БЕЛТА.

Пляменніца князя Манака Альберта II выступае на спаборніцтвах у Мінску

Сталіца Беларусі гэтымі днямі прымае юніёрскі чэмпіянат Еўропы па скачках у ваду. У складзе зборнай нашай краіны на турнір заяўлены 9 спартсменаў, а вось каманду карлікавай (але уплывовай) дзяржавы Манака прадстаўляе адзіная спартсменка — 14-гадовая Паліна Дзюкрэ, якая выступіць на 1- і 3-метровым трамплінах. Яе маці, прынцэса Стэфанія Грымальды, якая з'яўляецца малодшай сястрой князя Манака Альберта II, асабіста ўзначальвае нештатлікую (з 4 чалавек) дэлегацыю княства.

Характэрна, што кіруючы князь Манака Альберт II з'яўляецца вялікім прыхільнікам спорту. Ён не толькі член Міжнароднага алімпійскага камітэта, але і сам выступаў на пляці зімовых Алімпіядах (1988, 1992, 1994, 1998, 2002) у спаборніцтвах па бадмлі ў складзе чэмпіёна.

Усяго на чэмпіянаце Еўропы, які праходзіць у мінскім Палацы воднага спорту, выступаць юныя спартсмены з 26 краін. Спаборніцтва праходзяць у дзювох узроставых катэгорыях — 14—15 і 16—18 гадоў.

Кар. «ЧЗ».

Раёны запрашаюць на Дзень моладзі

У межах святкавання Дня моладзі мінскі абласны БРСМ рытуе шраг забавяляльных мерапрыемстваў у розных гарадах сталічнай вобласці.

Сёння ў Смалевічах, напрыклад, на цэнтральнай плошчы горада пройдзе акцыя «Здаровым быць модна», прысвечаная Году здароўя і Дню моладзі. Гледзюч чакаюць конкурсы, гульні і віктарыны з прызаў ад раённага аддзела па справах моладзі, музычныя нумары ад маладых выканаўцаў.

У Крупскім раёне з 27 па 29 чэрвеня адбудзецца маладзёжны велалагэб на месцах баявой славы, прысвечаны Дню Незалежнасці і Дню моладзі, у якім возьмуць удзел каля 30 юных спартсменаў. Стаўбоўскі райкам БРСМ 29 чэрвеня рытуе свята да Дня моладзі, якое будзе складацца з некалькіх этапаў: спартакіды сярод моладзі сельскагаспадарчых кааператываў Стаўбоўскага раёна, конкурсу маладых сем'яў «Навошта нам клад, калі ў сям'і лад», конкурсу дыджэяў падчас маладзёжнай дыскатэкі. Нясвіжскі райкам БРСМ запрашае жыхароў горада ў гарадскі парк, дзе пройдзе акцыя «Мы маладыя, і ў гэтым наш поспех!» А ў Вілейскі ў гэты дзень пройдзе раённы фестываль КВЗ «Усё, што ў жыцці ёсць у мяне!», дзе возьмуць удзел працоўная моладзь раёна.

Алена КРАВЕЦ.

САРДЭЧНА ЗАПРАШАЕМ, або Дзе апрапаваюцца студэнты

— Дзіўна! — скажае вы. — Там жа, дзе і ўсе астатнія. Дзеяцца, так. Але... Студэнты таксама розныя бываюць. Не будзем браць пад увагу тых, хто ездзіць ва ўніверсітэт на ўласным аўто і не цікавіцца памерам стыпендыі, бо бацькоўскі грошай хапае на любых даданні. Рэч пойдзе пра студэнтаў самых звычайных і незвычайных адначасова, пра тых, якія ўвучаюцца нам, якія толькі мы чуюм гэтыя слова, — з інтэрнатам ці здымнай кватэрай, адзіным універсальным канспектам і... пустой кішэнняй. На апошнім і спынімся, бо, як вядома, студэнты — народ на грошы не вельмі багаты, таму і свае «кроўныя» імкнучыся размеркаваць так, каб і на самае неабходнае хапіла, і на розныя прыемнасці засталася.

Восі і пытанне абнаўлення гардзроба стаіць вельмі востра амаль перад кожным студэнтам. Не ўсе аддадуць стыпендыю на модныя джынсы ці сівтар. Аднак жасць і стыльвы зменш і выгляд таксама стаіць не на апошнім месцы. Таму я і вырашыла зрабіць невялікі агляд найбольш папулярных і не вельмі дарагіх «студэнцкіх» гандлёвых пунктаў.

Пачнём з самага простага і пашыранага — адкрытых рынкаў, якія маюцца ў кожным мікрараёне горада. На мой погляд, самы аптымальны варыянт. Вядома ж, адзенне тут далёка не «от кутюр», але выбар даволі багаты. Часта сустракаюцца палаткі з вельмі «распродаж», дзе цэны ўвогуле смешныя. Такія рынкі, якія правіла, не вельмі вялікія па сваёй плошчы, таму падчас набывання чэлага новенькага і спыняцца застанецца, і добры настрой не прападзе. Аднак ёсць вялікі мінус — адсутнасць прымеркаваных. У палатцы «метр на метр» цяжка разгледзець сабе ў мірнае лётэража, а зямой яшчэ і запаленне лёгкіх можна атрымаць.

Тым жа, хто вырашыў не эканоміць на якасці і ўласным здароўі, прапаўна праехаць бліжэй да цэнтра горада, дзе размясціліся крытыя гандлёвыя цэнтры «Імппульс», «Падземны горад», «Купалаўскі» і інш., дзе кошт адзенняўца меншай паяльнасцю ў дачыненні да пакупнікоў, а прапанаваны тавар — большы разнастайнасцю. Нават самая простая на першы погляд рэч зусім не танняя. Ды і пакупнікі сюды едць больш пераборлівыя: абы-што не апраўнаць, а не абы-што павінна мець немалы кошт. Для студэнтаў гэта сапраўднае знаходка — хоць і дзевяццацятых трохі «ўрэ».

заць» сябе ў выдатках, аднак прыдбаная рэч праслуць не малы тэрмін.

Калі ж грошы для шопінгу ашчаджаліся не адзін месяц, наступная частка артыкула для вас. Я запрашаю наведаць гандлёвыя цэнтры «Сталіца», «Зеркало» або «Модны молл». Ветлівыя прадаўцы прапаўваюць свой тавар, даюць поўныя звесткі аб тым, дзе пакупаць, і адуць прывезена, зайата пераконаваюць у эксклюзіўнасці выбранай вамі сукенкі, а потым называюць цану, паспешліва дабаўляючы «у.а.». Ды гэта і зразумела, бо тут шырока прадстаўлена адзенне знакамітых марак «LEVI'S», «MOTOR», «OASIS», «MANGO». Але, нягледзячы на ўсё гэта, сярод пакупнікоў студэнты не рэдзасць, бо, як бы ні было потым цяжка, перспектыва прысціць заўтра ва ўніверсітэт у боціках за... \$ выгладзе вельмі прыважна.

Гэта толькі сотая доля таго, дзе знаходзіць прытулак студэнцкія грошы. Спіс можна расцягнуць да бясконца. А каб налісае не засталася голай тэорыя, я вырашыла звярнуцца з пытаннем апрапанна да тых жа студэнтаў.

Ксенія, студэнтка БДПУ, 4-ы курс:

— Часцей за ўсё наведваюцца на «Імппульс»: і кошт нармальны, і выбар ёсць. Таксама бываюць «Сталіца», бо побач з майм універсітэтам, аднак у некаторыя будні нават не зазіраю — страшна. (Смяецца) Магу зайсці ў «TERRANOVA», асабліва, калі там распродаж.

Вадзім, студэнт БНТУ, 5-ы курс:

— Вельмі падабаецца «Дынама», ніколі не маю праблем з набыванні рэчамі, ды і нешта незвычайнае можна знайсці, не так, як у паловы супермаркету. Безумоўна, там не зусім танна, але ўжо даўно адмовіўся ад бацькоўскіх грошай і перайшоў на ўласны заробак, таму магу сабе дазволіць.

Напаліт, студэнтка БДМУ, 1-ы курс:

— Я яшчэ не зусім добра ведаю горад і яго краны. Была ў гандлёвым доме «На Нямізе», іншых буйных універсітэтах. Аднак апрапаўна пераважна дома, у Лідзе: адзенне нашых рынкаў мала чым адрозніваецца ад сталічнага, але каштуе значна менш.

...напаследак хацелася б зазначыць: няхай кожны робіць свой выбар сам — дзе яму апрапаўна, якім чынам і за што. Але гапоўнае, каб было за што, а месца студэнт прыдумае. На тое ён і Студэнт.

Ірына БАГАМОЛАВА.

Установы адукацыі клопацца аб вучобе дзяцей, аб іх адпачынку, займаюцца прафілактыкай сацыяльнага сіроцтва, праводзяць работу па прыцягненні дзяцей да сямейных каштоўнасцяў. На рашэнне гэтых праблем накіравана і заканадаўства нашай краіны. Для таго, каб выявіць праблемы, якія хваляюць дзяцей, іх бацькоў і выхавальнікаў члены Савета Рэспублікі правялі выязны семінар, у рамках якога пазнаёміліся з сістэмай летняга дзіцячага адпачынку і аздараўлення горада Мар'іна Горка.

СЯМЕЙНЫ АДПАЧЫНАК — АСНОВА Выхавання

Беларусь — адзіная краіна на постсавецкай прастору, якая пацвердзіла «дзіцячы вуліца». Дзеці пастанна знаходзяцца пад наглядом дарослых.

— Калі побач няма бацькоў, то адказнасць за дзяцей нясуць выхавальнікі, сацыяльныя педагогі, — гаворыць намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па дымаграфічнай бяспецы і сацыяльным развіццях Аля Ралькевіч. — Важна і тое, што з саважых часоў мы захавалі пінерскую (зараз аздараўленчы) летнік. Што ж даччыцца права дзяцей на адпачынак, то, на мой погляд, патрабна нацыянальная стратэгія і нават праграма прафілактыкі і бесперапыннага аздараўлення дзяцей. Акрамя таго, трэба працаваць над развіццём сямейнага адпачынку. Добра было б, каб адпачынак у бацькоў хоць часткова супадаў з канікуламі (і не толькі летнімі) і дзяцей. Дзеці пазбаўлены бацькоўскай увагі на працягу года, таму летам у дзяцей і бацькоў павінна быць магчымасць адпачыць разам.

ПУЦЬКА ЗА 10—30 ПРАЦЭНТАў АД АГУЛЬНАГА КОШТУ

— Зараз указам Прэзідэнта для аздараўлення дзяцей і летніках выдзелены датацыі з дзяржбюджэту (бацькі кожнага дзіцяці могуць выкарыстаць гэту датацыю для пагашэння кошту пущыўкі ў памеры да 220 тысяч), — адзначае член Савета Рэспублікі, старшыня грамадскага аб'яднання «Беларуская асацыяцыя шматдзетных маці» Таццяна Краўчанка. — Многія прадрэпрэсавыя таксама бяруць на сябе частку выдаткаў за пущыўку, таму для працоўных бацькоў пущыўка ў аздараўленчы летнік каштуе ўсяго 10—30 працэнтаў.

Пашчасліва трапіць якая на першы міжнародны штогадовы дзіцячы турнір па шахках сярод дзяцей «SOS — дзіцячых вёсак». На фота праходзіць сядні аднагодовае гульні з міжнародным гаспадымам па шахках Віталем Габрыелянам.

Сёння SOS-праекты дзейнічаюць больш як у 132 краінах свету. На тэрыторыі Беларусі ў цяперашні час працуюць 7 SOS-праектаў. «SOS-Дзіцячы вёска Мар'іна Горка» — адзін з іх.

«Мы «расцём», — гаворыць дырэктар «SOS-Дзіцячы вёска» Алег Сярух. — У нас было 37 дзяцей, калі мы пачалі гадоў таму ўехаць у вёску. Сёння нас аж 90: 47 дзіцячак, 43 хлопчыкі. Наша вёска налічвае 14 сем'яў, кожная маці мае не больш чым сем дзяцей. Толькі адна маці за гэты час пакінула вёску: пра два гады зразумела, што шматдзетная маці — не яе прызначэнне. Не шкадуем, бо знайшлі дзецям іншую маці, з якой ім вельмі добра».

ад разнакаля кошту. Дзіця са шматдзетнай сям'і можа скарыстацца дадатковай двойчы (два разы на працягу трох летніх месяцаў). Пытанне летнік маецца, таму, на мой погляд, трэба пашырць сетку дзіцячых санаторыяў і аздараўленчы летнікаў, якія б дзейнічалі круглы год.

ШАНЦ НА ДАДАТКОВЫЯ ЗНАТКІ

— На будучыню трэба падумаць аб тым, каб у заканадаўстве замацаваць дзяржаўныя гарантыі правоў дзяцей на атрыманне якаснай і дадатковай дадатковай адукацыі (развіццё сістэмы дадатковай адукацыі і аздараўлення).

АДАКАТ — НЯЛІШНЯ СПРАВА

— Калегі адвакатаў аказваюць бесплатную юрыдычную дапамогу дзецям у іх інтарсах, іх бацькам (апекунам) у інтарсах дзяцей пры дачы кансультацыяў, складанні прававых дакументаў аб узбуджэнні спраў у судах, а таксама ў судах першай інстанцыі пры выдзненні спраў, якія звязаны з працоўнымі праваадносінамі.

— На мой погляд, актуальным з'яўляецца стварэнне сістэмы прававой дапамогі дзецям і бацькам па забеспячэнні правоў дзяцей пра спецыяльныя Цэнтры дапамогі сям'і і дзецям. — адзначыла Таццяна Краўчанка. — Акрамя таго, добра было б адмяніць пошліну на разгляд судовых спрачак, звязаных з рэалізацыяй Закона «Аб правах дзіцяці». Гэта б стала гарантыяй яго выканання.

Надзея ДРЫЛА, фота аўтара.

Каментарый гапоўнага ўрача Чэрыкаўскай раённай балніцы Аляксандра ЧАРТКОВАЙ:

«Сёння работнікі медыцынскіх устаноў звяртаюць увагу на тое, што па апошнія гады здароўе дзяцей значна аслабла. Па даных медыцынскіх аглядаў, каля 27 працэнтаў дзяцей маюць першую групу здароўя. У 70—80 працэнтаў дзяцей, якія прыйшлі ў першы клас, маюцца нейкія адхіленні ў стане здароўя. А тры летнія месяцы — найбольш стрывалы час для аздараўлення дзяцей. Аздараўленне ажыццяўляецца ў дзювох формах: санаторна-курортнае лячэнне і аздараўленне ў летніках, у тым ліку школьных».

Санаторна-курортнае лячэнне — найбольш выніковая форма аздараўлення, аднак у рэспубліцы функцыяны толькі 9 дзіцячых санаторыяў. Пры гэтым усяго ў Беларусі 102 санаторна-курортныя арганізацыі, у тым ліку 5 — за межамі рэспублікі. У той час, калі дзеці складаюць 20 працэнтаў ад усёго насельніцтва краіны.

Сёння вакол Мінска дзейнічаюць 59 летнікаў, яшчэ два гады таму іх было 65. Маральна і фізічна састарэлыя базы з-за адсутнасці фінансавай падтрымкі зьяняюцца ці мяняюць профіль. На аднаго дзіця, які адпачывае ў школьным летніку, дзяржава выдзяляе 55 тысяч рублёў. Аднак рэдка хто з дзяцей сам хоча наведаць школьны летнік. Гэта звязана з псхалагічным фактарам. Дзіця стаіцца ад школы ў вучэбны час, а тут яму зноў даводзіцца хадзіць у школу. У гэтай сітуацыі можа дапамагчы толькі талент педагога, творчы падыход. Сёння шмат дзяцей з Беларусі едць на адпачынак у Крым, Грэцыю, Балгарыю, Іспанію, дзе магчыма і ўмовы для лячэння практычна адсутнічаюць. Атрымліваецца, што беларускія курорты прыходзяць у заняпад, а мы ўкладваем сродкі ў развіццё замежных месцаў адпачынку. На мой погляд, асноўная прычына — у слабым развіцці рэкламы нашых санаторна-курортных устаноў і баз адпачынку».

Да 2020 года 2 мільярды людзей памруць ад «раку мабільных тэлефонаў»?

Паводле апошніх даных, атрыманых Аўстралійскім НДІ здароўя, да 2020 года адна трэць насельніцтва зямнога шара памрэ з дзяганазам «рак», прычым паражэнню падвергнуцца найперш вучы, вочы і гапоўны мозг.

Да такой несудышальнай высновы прыйшлі вучоныя, якія ўсё-такі даказалі шкоду электрамагнітнага выпраменьвання, якое ідзе ў тым ліку і ад мабільных тэлефонаў, падстанцыяў сатавай сувязі і пераносных антэн. Што цікава, гэтыя даныя атрымалі афіцыйнае пацвярджэнне і ў Сусветнай арганізацыі аховы здароўя.

У падрыхтаваным інстытутам дакладзе ў якасці прыкладу прыводзяць навуковыя выкладкі Арганізацыі па ядзернай бяспецы (Radiation Nuclear and Safety Authority). Вучоныя прычынаюць сімптомы і фактары рызыкі «раку мабільных тэлефонаў» (mobile cancer), які цяпер называецца гэтак захворванне. Сярод іх — недамаганне, бяссонніца, дзірзасіны стан, павышаная ўзбуджальнасць, гапаўныя болі, упадак сілаў, высокі крывяны ціск, праблемы парухэння ДНК і гэтак далей.

Вучоныя ўсяго свету ўжо даўно свядраджаюць, што сатавай тэлефон павінен выкарыстоўвацца толькі ў экстранных выпадках і не быць заменай стацыянарным апаратам, а дзецям да 16 гадоў выкарыстанне мабільнікаў наогул праіпаказана, гэтак жа, як і цяжарным жанчынам.

Дарчы... Да канца 2008 года глабальны рынак мабільных тэлефонаў будзе ацэньвацца ў 1 трыльён долараў. Даследчыкі апублікавалі ашаламляючыя статыстыку, якая з-за надзвычай высокай тэмпы росту ставіць гэтую індустрыю вышэй за любую іншую. Рост рынку мабільных тэлефонаў пераўвасае нават рост рынку ІТ і фармацэўтычных прадуктаў. Паведамляецца, што колькасць абнаўленняў сатавай сувязі ў свеце вырасць з цяперашніх 3,1 мільярда да 5 мільярдаў да канца 2012 года.

Версіі

ДАРОГА ДА ХРАМА

Яе лета — шчаслівая планета дзятчства, дабрны і надзеі, дзе сцяжыні-пшчэвінкі вядуць у Храм дзіцячых сэрцаў і душ. У Храм, які больш за 30 гадоў будзе настаяніца Беларускай мовы і літаратуры Нягневіцкай гімназіі Галіна Міхайлаўна Коршун. Узводзіцца, падганяючы адна да адной цаглянкі ведаў, пазнання, творчасці, любові да роднага краю. Асновай гэтага незвычайнага Храма служыць яе талент, паможаны на мудрасць і нямомую працу.

Галіна Міхайлаўна смела і рашуча крочыць у нагу з сучаснай педагогікай. Адной з першых у гімназіі пачала выкарыстоўваць у педагогічнай дзейнасці сучасныя тэхналогіі. Увядзенне тэстаў як формы кантролю ведаў і ўменняў вучню ўспрыняла Галіна Міхайлаўна не як модную навінку, а адразу зразумела, што гэта выдатная магчымасць даць дзецям больш глыбокія веды, падрыхтаваць да наступлення ў ВНУ. З пастаяннага творчага пошуку складалася індывідуальная сістэма падрыхтоўкі да ЦТ, якая дала выдатныя вынікі — лепшыя вучні Галіны Міхайлаўны здавалі ЦТ па беларускай мове на 98—99 балаў. За падрыхтоўку вучню да ЦТ яна (таксама адна з першых у Навагрудскім раёне) ўзнагароджана Ганаровай граматай Гродзенскага аблвыканкама. А яшчэ настаяніца ўпэўнена, што найлепшай узнагародай за з'яўленца любоў і прызнанне дзяцей, і не стрымлівае слёзаў, калі падчас выпускнога балю нахіляюцца да яе ў нізкім паклоне выпускнікі са шчырымі словамі ўдзячнасці і з самымі прыгожымі кветкамі. Пражата больш як паўвека. Гэта многа ці мала? Наўняўна, многа, калі зірнуцца на

ПАНЯДЗЕЛАК, 30 ЧЭРВЕНЯ

5.25 Дак. серыял «Вялікія кампазітары». Густай Малер, Арнольд Шонберг... 6.20, 7.05, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь... 9.25 У гэты дзень... 10.00 Урачыбныя тайны з доктарам А. Цярэшчанкам...

10.05 Маст. фільм «Падмаскоўная злегія»

10.05 Маст. фільм «Падмаскоўная злегія». 12.05, 23.30 Маст. фільм «Фуркат». 14.05 Мультсерыял «Кліфард»... 14.30 Серыял «ОБЖ»... 15.20, 23.25 «Студыя 60х90»...

16.30 Серыял «Час кахаць»

16.30 Серыял «Час кахаць». 18.30 Серыял «Граніца. Таежны раман». 20.20 Беларускае часінка. 21.20 Серыял «Таталізатар»... 22.25 Баявік «Сарамлівы пісталет»...

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«ДЖЭК РАЗВОДЗІЦА» (ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 1998 г.)

Пасляхоў журналіст прыйшоў наведваць дзядзючню Маргарэт, з якой прывёў ноч, і знаходзіць яе спляваючай у крывёй...

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«РАЗ, ДВА, ТРЫ — ЗАМРЫ!» (ФРАНЦЫЯ, 1993 г.)

Яе жыццё далёка ад размеранасці і гармоніі, затое яна надзелена цудоўным дарам ператварэння і здольнасцю...

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«БЕЛЫЯ РОСЬ» (СССР, 1983 г.)

Здаўна жыхароў гэтай вёскі прызвалі «белымі» — чыстымі і праведнымі росамі. У беларускай вёсцы Белыя Росы жыве ветэран працы і трох войнаў...

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

9.25 У гэты дзень. 9.30 Урачыбныя тайны з доктарам А. Цярэшчанкам. 10.00 «Святло далёкай зоркі». Мікалай Тарасіўка. 10.30, 17.30 Серыял «Жанчына з водарам кавы»... 11.30 Маст. фільм «Тры-вожная нядзеля»... 12.55 Школа рамонту. 13.50 Тэлебарометр. 14.40 «У лясным гушчары»... 15.00 Пазакласная гадзіна. 15.15 Нянча спяшаецца на дапамогу. 16.40 Гадзіна суда з Паўлам Астахавым...

7.00, 10.50, 16.55, 19.30 Навіны кіно. 7.10 «На рыбалку з Юрыем Заслаўскім». 7.25, 21.05, 23.25 «Метапрагноз». 7.30 Серыял «Семнаццаць імгненны вясні»... 8.55 «К-гульні». 9.00 «Клуг-700». 9.30 «К-відза для дзяцей». 9.50 Серыял «Вялікая прагюлка»... 11.00 Маст. фільм «Дзіна»... 13.00 «Музычны тэлечат». 16.30 «Мультпарад». 17.00 Серыял «Свавольнікі»... 17.30 Серыял «Лейтэнант Каломба»... 19.15 «Мой любімы гадаванец»... 19.40 Серыял «Прафесіяналы следства»... 20.45 «Вечарніца»... 21.00 Інфармбюро «Міжнароднае»... 8.10 «Трылер «Іншы»... 23.45 Камедыя «Джэк разводзіца»... 1.45 Дзень спорту.

6.00, 7.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны». 6.10, 17.20 «Міншчына». 6.20 «Раніца. Студыя добрага настрою». 7.40 «Вялікае снеданне». 8.15 «Горад дзяціства». 8.30 «Новыя падарожжы дытланта»... 9.00 «Тыдзень». 10.00 «Спартыўны тыдзень». 10.40 «Наш дом». 11.00 Серыял «Жыццё працягваецца»... 11.50, 18.25 Серыял «Танга ўтраіх»... 12.50 «Наша справа». 13.00 «Есць кантакт». 13.50 «Народжаны ў СССР». 14.30 «Культурнае жыццё». 15.00 «Аргументы». Мультсерыял. 15.30, 23.00 «Крутыя работы»... 16.50 Серыял «Агенцтва». 17.30 «Званая вясора». 20.00, 22.55 «СТБ-спорт». 20.10 «Добры вечар, малы». 20.25 Маст. фільм «Рыфмуецца з каханнем»... 23.10 Серыял «Уцёкі». 0.05 «Закон і крымінал». 0.10 «Сталічны футбол». 0.40 «Гучная справа». 1.25 Маст. фільм «Кропкі над І»... 2.55 «Уважрэсненне класікі»... 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 0.00, 1.00 Навіны Садружнасці. 5.05, 6.05, 7.05, 1.10, 2.35 Садружнасць live. 5.30 Дак. серыял «Купаючыся ў раскошы»... 6.20 «Удачная пакупка». 6.40 «Цік-так»... 7.30 «Агульны інтарэс». 8.05, 1.35 Дак. серыял «Тайны і падарожжы». 9.05 «Разам»... 6.40, 14.10 Мультсерыял «Добрай раніцы, Мікі Маўс». 7.10 Ранішня падарадка. 8.10, 16.10 «Смачна з Барысам Бурдой». 8.35 Невытлумачальна, але факт.

СЭРАДА, 2 ЛІПЕНЯ

4.15 «Маё жыццё і я». Серыял.

5.05 «Радзіма перамогі — СССР». Частка 1-я.

6.40, 14.15 Мультсерыял «Добрай раніцы, Мікі Маўс».

7.10 Ранішня падарадка. 8.10, 16.15 «Смачна з Барысам Бурдой».

8.40 Серыял «Граніца. Таежны раман».

9.35 У гэты дзень. 9.40, 16.40 Гадзіна суда з Паўлам Астахавым. 10.30 «Лабірынты». «Першы Хрост: Андрэй Пешазава». Фільм 2-і.

10.55, 17.30 Серыял «Жанчына з водарам кавы».

11.50, 22.20 Серыял «Таталізатар». 12.40 Дак. фільм «Доўгая дарога да сябе». Народны артыст Беларусі Генадзь Гарбук. 13.25 «Спорт, спорт, спорт...» Леанід Выдрэчкі. 14.25 «Царэўна-жаба». Мультфільм. 15.05 Пазакласная гадзіна. 15.20 Невытлумачальна, але факт.

18.35 Навіны культуры.

18.50 Дак. фільм «Зорнае прыжэзненне». 19.55 Кальханка. 20.15 Беларускае часінка. 21.15 Нянча спяшаецца на дапамогу. 23.25 Меладрама «24 гадзіны з жыцця жанчыны».

7.00, 22.50 «Навіны кіно».

7.10, 10.55, 21.05, 23.30 «Метапрагноз». 7.15 Серыял «Семнаццаць імгненны вясні»... 9.00 «К-гульні» для дзяцей. 9.30 «Адукацыйна адпачынае». 9.50 Серыял «Вялікая прагюлка»... 11.00 Маст. фільм «Дзікая рака»... 13.00 «Музычны тэлечат». 16.30 «Мультпарад». 17.00 Серыял «Свавольнікі»... 17.30 Серыял «Падарожжа на край зямлі»... 19.15 «К-гульні». 19.15 «Жіт-парад тэлечата». 19.40 Серыял «Прафесіяналы следства»... 20.45 «Вечарніца». 21.00 Інфармбюро «Міжнароднае»... 21.10 Маст. фільм «На адлегласці ўдару»... 23.00 Серыял «Падарожжы».

15.25, 2.20 Серыял «Вось так!».

19.35 Зямельнае пытанне. 21.00 Панарама. 21.45 Урачысты сход і святочны канцэрт, прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дню Рэспублікі). 0.05 Трагікамедыя «Я застаюся». 2.10 Дзень спорту.

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30, 9.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.00, 23.00, 23.30, 3.00, 5.00 Нашы навіны.

6.05 «Наша раніца». 9.05, 18.55 «Тэацыян дзень». Серыял. 10.00 Серыял «Мая цудоўная нянька». 11.05, 13.05, 16.10, 18.15, 21.00, 23.45, 3.20 Навіны спорту. 11.10 «Модны прыгавор». 12.00 «Малахуш».

13.10 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

14.05 «Кантрольная закупка». 14.40 «Людзі ў чорным». 15.05 «Дачка садоўніка». Серыял. 16.15 «Агонь каханна». Серыял. 17.10 «Няхай гавораць» з Андрэем Малахавым. 18.20 «Шчаслівы разам». 20.00 Час. 21.05 «Музычны вечары ў Мірскім замку». «Нашы песні-2008». 23.50 «Галіна Брэжнева». 2-я серыя. 0.45 «На ноч глядзячы». 1.30 Маст. фільм «Мсціўцы». 3.25 Серыял «Сабачая справа».

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30, 9.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.00, 23.00, 23.30, 3.00, 5.00 Нашы навіны.

6.05 «Наша раніца». 9.05, 18.55 «Тэацыян дзень». Серыял. 10.00 Серыял «Мая цудоўная нянька». 11.05, 13.05, 16.10, 18.15, 21.00, 23.45, 3.20 Навіны спорту. 11.10 «Модны прыгавор». 12.00 «Малахуш».

13.10 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

14.05 «Кантрольная закупка». 14.40 «Людзі ў чорным». 15.05 «Дачка садоўніка». Серыял. 16.15 «Агонь каханна». Серыял. 17.10 «Няхай гавораць» з Андрэем Малахавым. 18.20 «Шчаслівы разам». 20.00 Час. 21.05 «Музычны вечары ў Мірскім замку». «Нашы песні-2008». 23.50 «Галіна Брэжнева». 2-я серыя. 0.45 «На ноч глядзячы». 1.30 Маст. фільм «Мсціўцы». 3.25 Серыял «Сабачая справа».

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30, 9.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.00, 23.00, 23.30, 3.00, 5.00 Нашы навіны.

6.05 «Наша раніца». 9.05, 18.55 «Тэацыян дзень». Серыял. 10.00 Серыял «Мая цудоўная нянька». 11.05, 13.05, 16.10, 18.15, 21.00, 23.45, 3.20 Навіны спорту. 11.10 «Модны прыгавор». 12.00 «Малахуш».

13.10 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

14.05 «Кантрольная закупка». 14.40 «Людзі ў чорным». 15.05 «Дачка садоўніка». Серыял. 16.15 «Агонь каханна». Серыял. 17.10 «Няхай гавораць» з Андрэем Малахавым. 18.20 «Шчаслівы разам». 20.00 Час. 21.05 «Музычны вечары ў Мірскім замку». «Нашы песні-2008». 23.50 «Галіна Брэжнева». 2-я серыя. 0.45 «На ноч глядзячы». 1.30 Маст. фільм «Мсціўцы». 3.25 Серыял «Сабачая справа».

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30, 9.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.00, 23.00, 23.30, 3.00, 5.00 Нашы навіны.

6.05 «Наша раніца». 9.05, 18.55 «Тэацыян дзень». Серыял. 10.00 Серыял «Мая цудоўная нянька». 11.05, 13.05, 16.10, 18.15, 21.00, 23.45, 3.20 Навіны спорту. 11.10 «Модны прыгавор». 12.00 «Малахуш».

13.10 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

14.05 «Кантрольная закупка». 14.40 «Людзі ў чорным». 15.05 «Дачка садоўніка». Серыял. 16.15 «Агонь каханна». Серыял. 17.10 «Няхай гавораць» з Андрэем Малахавым. 18.20 «Шчаслівы разам». 20.00 Час. 21.05 «Музычны вечары ў Мірскім замку». «Нашы песні-2008». 23.50 «Галіна Брэжнева». 2-я серыя. 0.45 «На ноч глядзячы». 1.30 Маст. фільм «Мсціўцы». 3.25 Серыял «Сабачая справа».

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 8.30, 9.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.00, 23.00, 23.30, 3.00, 5.00 Нашы навіны.

6.05 «Наша раніца». 9.05, 18.55 «Тэацыян дзень». Серыял. 10.00 Серыял «Мая цудоўная нянька». 11.05, 13.05, 16.10, 18.15, 21.00, 23.45, 3.20 Навіны спорту. 11.10 «Модны прыгавор». 12.00 «Малахуш».

13.10 Серыял «Не нарадзіся прыгожай».

14.05 «Кантрольная закупка». 14.40 «Людзі ў чорным». 15.05 «Дачка садоўніка». Серыял. 16.15 «Агонь каханна». Серыял. 17.10 «Няхай гавораць» з Андрэем Малахавым. 18.20 «Шчаслівы разам». 20.00 Час. 21.05 «Музычны вечары ў Мірскім замку». «Нашы песні-2008». 23.50 «Галіна Брэжнева». 2-я серыя. 0.45 «На ноч глядзячы». 1.30 Маст. фільм «Мсціўцы». 3.25 Серыял «Сабачая справа».

7.00 «Добрай раніцы, Расія!». 10.00, 17.30, 1.30 Серыял «Гонка за шчасцем». 10.45, 20.30, 3.45 Серыял «Жанчына без мінулага». 11.30 Мультфільмы. 11.45 Маст. фільм «Кайр-2» выклікае «Альфу». 13.00, 16.00, 19.00, 3.00 Весткі. 13.20 Весткі—Масква. 13.35 Маст. фільм «Белы кароль», чырвоная каралева». 14.55 Мультфільмы. 15.05 Навіны культуры. 15.30, 6.15 «Пра арт». 16.30 Весткі—Маскоўская вобласць. 16.45, 2.15 Серыял «Дарослыя гульні». 18.15 «Суслаў. Шары кардынал». 19.45 «Забойства Кенэдзі. 13-я версія». Фільм 1-ы. 21.15, 4.30 Серыял «Чырвоная капэла». 22.00, 5.30 «Гарадок». 22.50 Весткі—Санкт-Пецярбург. 23.05 «Pro i contra». Віктар Васцянуц. 23.50, 5.15 «Весткі+». 0.05 «Містыка каханна». 0.35 «Геній пародыі. Нядоўга жыццё Віктара Чысцэкава».

7.00, 10.50, 16.55, 19.30 Навіны кіно. 7.10 «На рыбалку з Юрыем Заслаўскім». 7.25, 21.05, 23.25 «Метапрагноз». 7.30 Серыял «Семнаццаць імгненны вясні»... 8.55 «К-гульні». 9.00 «Клуг-700». 9.30 «К-відза для дзяцей». 9.50 Серыял «Вялікая прагюлка»... 11.00 Маст. фільм «Дзіна»... 13.00 «Музычны тэлечат». 16.30 «Мультпарад». 17.00 Серыял «Свавольнікі»... 17.30 Серыял «Лейтэнант Каломба»... 19.15 «Мой любімы гадаванец»... 19.40 Серыял «Прафесіяналы следства»... 20.45 «Вечарніца»... 21.00 Інфармбюро «Міжнароднае»... 8.10 «Трылер «Іншы»... 23.45 Камедыя «Джэк разводзіца»... 1.45 Дзень спорту.

6.00 «Сёння раніцай». 8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00 Сёння. 8.10 «Праграма Максімум». 9.00 Серыял «Аэрапорт-2». 10.20 «Кватэрны падынак». 11.20 «Кватэрнае пытанне». 12.10 «Следства вільня». 13.30 Серыял «Адвакат».

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«ДЖЭК РАЗВОДЗІЦА» (ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 1998 г.)

Пасляхоў журналіст прыйшоў наведваць дзядзючню Маргарэт, з якой прывёў ноч, і знаходзіць яе спляваючай у крывёй...

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«РАЗ, ДВА, ТРЫ — ЗАМРЫ!» (ФРАНЦЫЯ, 1993 г.)

Яе жыццё далёка ад размеранасці і гармоніі, затое яна надзелена цудоўным дарам ператварэння і здольнасцю...

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«БЕЛЫЯ РОСЬ» (СССР, 1983 г.)

Здаўна жыхароў гэтай вёскі прызвалі «белымі» — чыстымі і праведнымі росамі. У беларускай вёсцы Белыя Росы жыве ветэран працы і трох войнаў...

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шалкам змяняць жыццё жанчын? Пераварчыв прыстойную даму ў закаханую, якая згаера ад страці, амаль па-вар'ячку закаханая, гатовая ісці за сваім абраннікам на край свету?

23.45 ФІЛЬМ ДНЯ

«24 ГАДЗІНЫ З ЖЫЦЦЯ ЖАНЧЫНЫ» (ФРАНЦЫЯ — ГЕРМАНИЯ — ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ, 2005 г.)

Ці моцны 24 гадзіны шал

ПЯТНІЦА, 4 ЛІПЕНЯ

5.30 Маст. фільм «Зялёны фургон». 7.50 Добрай раніцы, Беларусь! 9.00, 12.00, 15.00 Навіны. 9.05 Канцэрт Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь. Саліст А. Шувалаў. 9.45 Камедыя «Па сямейных абставінах».

22.30 «Кома». 1.35 Дак. серыял «Лепшая сусветная дваццатка». Канцэрт. 23.50 Шок-О-ЛАД. 7.00, 10.50, 19.30 «Навіны кіно».

СУБОТА, 5 ЛІПЕНЯ

6.30 Дак. серыял «Сусветная спадчына. Самыя прыгожыя мясціны». 7.00 «Раўнавага: асяроддзе пражывання». 7.25 Існасць.

10.30 «Вялікая будоўля». 11.00 «Хіт-экспрэс». 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 Навіны Садружнасці. 12.10 «Любімыя акцёры».

10.50, 0.20 Серыял «Жыццё Кліма Самгіна». 1-я серыя. 11.55 Мультифільм. 12.05 «Новы Стары цырк».

НЯДЗЕЛЯ, 6 ЛІПЕНЯ

6.20 Маст. фільм «Бумбараш». 8.30 Альманах падарожжаў. 9.00, 12.00, 14.30 Навіны. 9.05 Арсенал.

15.00 «Без палітыкі». 15.20, 3.30 «Супраць мафіі». 16.00 Маст. фільм «Фердынанд Цудоўны».

ПЯНЯДЗЕЛАК, 30 ЧЕРВЕНЯ

3.00, 21.00 Драма «Апошняе з бландзінак-красуняў». 5.00 Баявік «Тайскі вай». 7.00 Драма «Лізавета».

ПЯНЯДЗЕЛАК, 30 ЧЕРВЕНЯ

7.00, 14.45 Нараджэнне матацыкла. 7.25, 15.10 Незвычайныя гонкі. 9.10, 12.55 Зазедзі.

ПЯНЯДЗЕЛАК, 30 ЧЕРВЕНЯ

11.05, 20.00, 6.05 Разбураўнік легенд. 12.00 Ствары матацыкл. 13.50, 0.00 Смяротны ўлоў.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й і 2-й стар.)

— Андрэй Анісімавіч, нашых чытачоў цікавіць, у чым канкрэтна вашы машыны ўжо сёння складаюць канкурэнцыю расійскай, а магчыма і не толькі расійскай, збожжаборачнай тэхніцы?

— У той жа Расіі нас ужо пазіцыянуюць асобна ад расійскіх машын, на міжнародных выстаўках беларускія камбайны размяшчаюць разам з амерыканскімі і еўрапейскімі. Не ведаю, што за гэтым стаіць на самай справе, але летась у Растове на наша пытанне нам напалову жартоўна, напалову ўсур'ёз адказалі: «Все лучше стоит там. Вы — тоже иностранцы». Калі ацэнка была шчырай, то мы не супраць.

Так што нас усё больш асацыююць з далёкім замежжам. Але калі параўноўваць з расійскімі машынамі, то сэнс у тым, што мы, не прадзюччы вялікай рэвалюцыі ў канструкцыі, у схематэхнічных падыходах вельмі уважліва, старанна і акуртанна падыходзілі да элементнай базы, да дробных канструктыўных момантаў, якія ў выніку і вызначаюць надзейнасць машыны.

Скажам, калі мы пачыналі, то напрацоўка на адмову рашотных стану ў сістэме ачысткі была ўсяго 50 гадзін (за аснову бралі дондзаскае рашэнне). Зараз — 600 гадзін, і на гэтым мы проста спынілі даводку. Павялічэнне тэрміну надзейнай службы больш чым у 10 разоў. Мы прымянілі іншую схему размяшчэння і прадзміання рашот — у нас большая і плошча рашотнай сістэмы, і колькасць каскадаў прадзміання большая, і лепшая яе раўнамернасць. У цэлым прапускная здольнасць сістэмы працэнтаў на 15 перавышае растоўскую, пры тых жа габарытах.

Удасканалілі жніарку, у нас хуткасны прыпад. Выкарысталі імпартны, але справа ў рэчце рэшт не ў гэтым. Ён крыху даражэйшы, затое мы не маем абмежаванню па хуткасці рэзанання, нават калі машына рухаецца ў 11 кіламетраў у гадзіну (у расійскіх калег максимум 7 кіламетраў у гадзіну). Зразумела, што ад хуткасці залежаць тэрміны правядзення ўборкі.

Мы падаралі тры пастаўшчыкоў, чые камплектычныя маюць найлепшыя суднасныя цэны і якасці менавіта пад нашыя 100 гадзін на адмову. Безумоўна, ёсць лепшыя, але яны даражэйшыя настолькі, што цяжка пусціць 5 гадзін напрацоўкі на адмову не пераважаць сур'ёзна павышэнне кошту.

Так што гэта машыны, неабходных хлелароўкам сёння, у нас ёсць, самы час прыступаць да распрацоўкі гамы наступнага пакалення збожжаборачных камбайнаў.

— Гучыць шматгабляццальна. Наступны «рывок»?

— Цяпер ён, магчыма, будзе больш плаўным. Ва ўсякім разе, хацелася б. Бо падчас усіх гэтых скачкоў не заўсёды дакладна трыпаўся на тое месца, куды патрэбна. Сёння сітуацыя іншая, значна лепшая, чым была. І яні імкнёмся да таго, каб працаваць больш планамерна, нават эвалюцыйна, гэта ўсё ж больш правільныя стэлы, і мы да яго набліжаемся. Сваёй мінулай працэтай стварылі для таго ўмовы. Мы знайшлі правільныя суднасныя такія асновы паняццяў, які ўдана, якасць, надзейнасць, і далейшыя іх удасканаленне патрабуе дакладнай работы.

— Над чым працуеце сёння, якія бачыце перспектывы?

— Калі гаварыць па вялікім рахунку, то відэочыны два вельмі сур'ёзныя накірункі. Пакольні ў свеце мы валодаем, мабыць, найбольшым вопытам па стварэнні і эксплуатацыі энэргасродкаў, то паліцы, што гэтую тэму закрываць нельга. І таму маркеем развіваць яе на новым узроўні. Бачым, што попыт будзе. Тэя

фактычна доследныя ўзоры новых машын, якія крышачку «засвяціліся» ў Расіі, выклікалі дастаткова сур'ёзны ахвятаж у Краснадары, і нашым маркетологам даводзіцца адбівацца. «Няма пакуль такой машыны ў серыі». «Як? Мы бачылі. Нам трывае штук». Гэта абнадзейвае.

Што датычыцца збожжаборачнай тэхнікі, то лічым, прайшоў той час, калі мы базіраваліся на аддзельны зачэстак з расіянамі, у першую чаргу з Растовам. Калі мэтазгодна, то не грэх уніфікаваць па эфектыўных рабочых органах і з далёкім замежжам, а магчыма, мець нешта і сваё. Партнёрскае супрацоўніцтва нам прапанавалі некалькі заходнеўрапейскіх фірмаў. У сусветнай практыцы камбайнабудавання ўзровень кааперацыі вядучых прадпрыемстваў

На пад'язных шляхах «Гомсельмаш» фарміруецца чарговае ашалон у адрас беларускіх земляроў. На рампе пагрузкі тэхнікі разам з таварышамі працуюць Павел ГУТЦА і Андрэй ПУПАЧ, яны замацоўваюць камбайны на платформах. Занятых гэтых не проста і не вядуць нават фізічна. Не выпадкова Андрэй (справа) — чэмпіён аб'яднання па армрэспліну.

му што старая гдэзараўская тэхніка дажывае свой век, яна сёння пачынае масава «сыпацца», і замест яе карыстальнікі хацелі б узяць нешта сумымральных па суднаснысці «цана-якасць», а гэта якраз наша машына. Сёння ідзе «даводка» машын для Чэхіі — туды ідуць камбайны «Палесе 812» з рухавком мінскага матарнага заводу з паліўнай апаратурай, якая адпавядае патрабаванням ТП-3А.

«Гомсельмаш» пачынае працаваць з Казахстанам, яго рынак, хутчэй за ўсё, будзе для нас пашырэннем. А што датычыцца Паўднёвай Амерыкі, то гэта не проста рынак. Там сваё, досыць складанае кліматычнае ўмовы, свой набор сельскагаспадарчых культур. Нашы кармаўборачныя камбайны, якія там працуюць, убіраюць неперыўную для сябе культуру — сорга. Кукуруза таксама ёсць, але сорга больш. І даяўлас дадаткова пераналаджваць жніарку, якія былі разлічаны ў першую чаргу на кукурузу. Працуюць добра, зарэкамендавалі сябе не горш за тэхніку вядучых сусветных вытворцаў, таму цікавацца да іх існуе.

— Пагаворым крыху пра рынкі збыту. Якія вашы рынкі збыту, акрамя свайго «роднага», беларускага? Ці дабраліся вы да Венесуэлы — сённяшняга сімвала нашай пранікнення на далёкія абшары?

— Сёння надыходзіць такі час, калі, дзякуючы Богу, адбываецца насычанне гаспадарак краіны нашай новай збожжаборачнай тэхнікі. Можна прыходзіць у любы калгас, любы СВК, і амаль паўсюдна будзе працаваць наша тэхніка. Запатрабаваны аічных земляроў, а не толькі землякоў-гамлячын, у аічнай збожжаборачнай і кармаўборачнай тэхніцы мы выконваем і будзем выконваць. Але самы час пачынаць зарабляць валюту для краіны. Частка нашай тэхнікі ўжо сёння ідзе на экспарт, па аб'ёмах продажаў на першы план выдзіраецца, вядома ж, Расія. Услед за ёю сур'ёзным рынкам збыту для нас становіцца Украіна. Вельмі перспектыўным рынкам лічым Цэнтральную Еўропу. Та-

што было запланавана. Наша машына прайдзе выпрабаванні ў Расіі ўжо сёлета.

— Два словы пра сэрвіс для тэхнікі. Што тут з'явілася новага?

— «Гомсельмаш» спрабуе браць не толькі колькасцю дылерскіх цэнтраў, а іх больш за 70, але і якасцю іх работы. Цяпер нашы дылеры, як і рэгіянальныя прадстаўнікі, павінны самі валодаць неабходным аб'ёмам ведаў і навыкаў, каб на месцах абуаць механізатару рабоце на машынах «Гомсельмаша», а таксама мець тэхнічнае забеспячэнне для гэтага. Да апошняга часу ўсіх механізатару зволізі з замежжа, у тым ліку далёкага, у Гомель і вучылі тут. Гэта было дорага і не заўсёды эфектыўна. А цяпер сістэма падрыхтоўкі перабудоўваецца так, што ў Гомелі вучацца якраз нашы прадстаўнікі, па выніках вучобы здаюць экзамён і «вяздуць» неабходны запас ведаў у сваё рэгіён. За мяжой сёння падараны вельмі сур'ёзныя людзі, яны маюць доступ да губернатараў і здольныя вырашаць сур'ёзныя пытанні, у тым ліку фінансавыя.

— Што можна сказаць пра «чалавечы фактар»?

— Добра дырыжыраваць аркестрам, у якім сабраліся высокакласныя музыканты. Гэта я пра сваю місію. Вельмі многа для фарміравання нашага калектыву зрабіў Валяцін Аляксеевіч Шурынаў. Пазней мы ўдакладнілі «схему» сваёй работы, адшліфавалі прыныцы ўзаемадзеяння, нават спрабавалі ўнесці нешта новае, што з'явілася ў свеце ў арганізацыі работы аднапальных КБ. У нас працуюць сапраўды высокакласныя спецыялісты, і вельмі важна, што мы ўмеём адзіць з другім узаемадзеяннем. Пры дасягненні калектывнага выніку кансалідуюцца асабістыя погляды і перадаюцца амбіцыі.

Мы цудоўна аснашчаны тэхнічна — дзякуючы кіраўніцтву краіны і міністэрствам. Нам паверылі, што мы — рэзультатыўныя, і падтрымліваюць, за што вялікі дзякуй.

Што да завода, то ў «Гомсельмаша» — велізарны патэнцыял, а ў яго калектыва — багаты вопыт, ён здольны ўпітаваць новыя тэхналогіі, новыя веды, цудоўна іх засвойвае. І па новым распрацоўках у нас поўны кансенсус. У гэтым гарантыя поспеху.

Слова — намінанту

Забяспечылі харчовую незалежнасць краіны

Расказвае Іван Мікалаевіч ШЫЛА, першы прарэктар Беларускага дзяржаўнага аграрна-тэхнічнага ўніверсітэта (БДАТУ), доктар тэхнічных навук, прафесар:

— З «Гомсельмашам» мяне звязвае даўняе сумесная работа. У канцы 80-х гадоў даяўлас займацца распрацоўкай тыпарамернага раду кармаўборачнай тэхнікі. Валяцін Аляксеевіч Шурынаў з прыходам на пасаду генеральна-нага канструктара прынёс ідэю стварэння ўніверсальнага энэргетычнага сродку. У выніку ўЗС-250 цяпер паспяхова працуе на палях Беларусі, Расіі, Украіны.

Патрэбна было з нечага пачынаць, а з рэсурсамі надзвычай цяжка, таму ідэя стварэння аічнага збожжаборачнага камбайна на базе ўЗС была абсалютна правільнай, хоць і падвяргалася крытыцы нават з боку масіцтх навукоўцаў. Але калі ў канцы 90-х гадоў правялі параўнальныя выпрабаванні на палях аграрфірмы «Ждановічы», то скептыкі па-іншаму сталі глядзець на наш аічны камбайн КЗР на базе ўЗС, створаны на «Гомсельмашы». На той перыяд гэта быў найбольш танны варыянт, які і паслужыў базай для стварэння ў далейшым гамы камбайнаў, якую маем зараз.

Збожжаўборачны камбайн — гэта не плуг і нават не трактар, гэта вельмі складаная тэхніка, і стварыць за такі кароткі час цэлую лінейку аічных збожжаборачных машын — гэта заслугоўвае вельмі высокую ацэнку. Такую машыну можна стварыць, калі тры складнікі — навука, канструктар і вытворца, працуюць у цеснай узаемаузвязі. Калі б не быў, скажам, завод падрыхтаваны да выканання задумкі канструктараў, нічога б не выйшла. Калі б канструктары творча не асэнсавалі, не развілі сусветны вопыт, не адаптавалі яго да нашых умоў і не абагацілі ўласнымі поўх-ўх, таксама нічога не было б.

Не хачу пакрыўдзіць нікога з калег, але, на мой погляд, у той час аграрныя навука зрабіла велізарны ўклад у харчовую бяспеку краіны. Таму што за кароткі перыяд з яе дапамогай створана аічная збожжаборачная камбайнабудаванне. Сёння мы больш за 80 працэнтаў неабходнай вёсцы тэхнікі выпускаем на сваіх прадпрыемствах. Па-першае, гэта сапраўды важная ўмова незалежнасці краіны, па-другое, рабочыя месцы для нашых людзей — многія тысячы рабочых месцаў.

І ўсё ж мы вызначыліся ў прыярытэтах такім чынам: галоўная ўвага — збожжаборачнай тэхніцы, а яшчэ — вярнату трактару ўзмен Т-150 К, які нам пастаўляў Харкаўскі трактарны завод. Гэтыя тэхнічныя сродкі вызначалі тэхнічную палітыку ў галіне. Аб'ёмны выкарыстання іх у сельскай гаспадарцы былі вялікімі, і ад іх шмат што залежала, у тым ліку якасць работ.

А ад збожжаборачнага камбайна асабліва, таму што мы пачалі ўжо несці велізарныя

страты збожжа, і ў асноўным з-за недахопу тэхнікі. Страты ў сярэдзіне 90-х гадоў даходзілі да мільёна тон. Нават тыя дамоўляліся, якія былі з суседзямі, Расія не выконвала, нягледзячы на тое, што ў нас меліся сродкі і мы маглі купіць завод «Растсельмаш» не ў стане быць выканаць усё заказы. І задача стварэння ўласнага збожжаборачнага камбайна з'яўлялася крайне актуальнай.

Пачалі думаць, як яго стварыць і якім ён павінен быць. І пачалі актыўную работу па абгрунтаванні тыпарамернага раду збожжаборачнай тэхнікі. З гэтай мэтай былі абследаваны ўсе прыродныя і вытворчыя ўмовы рэспублікі, як па ўраджайнасці, так і па размерах участкаў ворыўнай зямлі і г.д. Была выканана тыпізацыя ўсіх гэтых умоў і зроблены прагнозы, выкананы разлікі.

Патрэбна было з нечага пачынаць, а з рэсурсамі надзвычай цяжка, таму ідэя стварэння аічнага збожжаборачнага камбайна на базе ўЗС была абсалютна правільнай, хоць і падвяргалася крытыцы нават з боку масіцтх навукоўцаў. Але калі ў канцы 90-х гадоў правялі параўнальныя выпрабаванні на палях аграрфірмы «Ждановічы», то скептыкі па-іншаму сталі глядзець на наш аічны камбайн КЗР на базе ўЗС, створаны на «Гомсельмашы». На той перыяд гэта быў найбольш танны варыянт, які і паслужыў базай для стварэння ў далейшым гамы камбайнаў, якую маем зараз.

Збожжаўборачны камбайн — гэта не плуг і нават не трактар, гэта вельмі складаная тэхніка, і стварыць за такі кароткі час цэлую лінейку аічных збожжаборачных машын — гэта заслугоўвае вельмі высокую ацэнку. Такую машыну можна стварыць, калі тры складнікі — навука, канструктар і вытворца, працуюць у цеснай узаемаузвязі. Калі б не быў, скажам, завод падрыхтаваны да выканання задумкі канструктараў, нічога б не выйшла. Калі б канструктары творча не асэнсавалі, не развілі сусветны вопыт, не адаптавалі яго да нашых умоў і не абагацілі ўласнымі поўх-ўх, таксама нічога не было б.

Не хачу пакрыўдзіць нікога з калег, але, на мой погляд, у той час аграрныя навука зрабіла велізарны ўклад у харчовую бяспеку краіны. Таму што за кароткі перыяд з яе дапамогай створана аічная збожжаборачная камбайнабудаванне. Сёння мы больш за 80 працэнтаў неабходнай вёсцы тэхнікі выпускаем на сваіх прадпрыемствах. Па-першае, гэта сапраўды важная ўмова незалежнасці краіны, па-другое, рабочыя месцы для нашых людзей — многія тысячы рабочых месцаў.

І ўсё ж мы вызначыліся ў прыярытэтах такім чынам: галоўная ўвага — збожжаборачнай тэхніцы, а яшчэ — вярнату трактару ўзмен Т-150 К, які нам пастаўляў Харкаўскі трактарны завод. Гэтыя тэхнічныя сродкі вызначалі тэхнічную палітыку ў галіне. Аб'ёмны выкарыстання іх у сельскай гаспадарцы былі вялікімі, і ад іх шмат што залежала, у тым ліку якасць работ.

III. НА ДУМКУ СПЕЦЫЯЛІСТА

«Пайду па інстанцыях прасіць яшчэ адну гомельскую самаходку»

У той жа дзень карэспандэнты «Звязды» праехалі на палях Гомельшчыны, сустрэліся з людзьмі, якія эксплуатаюць гомсельмашаўскую тэхніку, запраектаваную РКУП «ГСКБ». Першым нашым суразмоўцам стаў Георгій Курпрыянавіч ШПАКАЎ, дырэктар саўгаса «50 гадоў Саветскай улады» Рэчыцкага раёна. Георгій Курпрыянавіч — адзін з найстарэйшых камандзіраў сельскагаспадарчай вытворчасці краіны: яму зараз 75 гадоў, 37 з якіх аддадзены кіраўніцтву гэтай гаспадаркай. У эканамічна моцным Рэчыцкім раёне гаспадарка пастаянна «ходзіць» у перадавіках. У кабінце дырэктара на сцэне — грамата аблвыканкама, іншыя не менш ганаровыя сведчанні калектывнага старання. Так што да думкі ветэрана хлелайнай нівы варта прыслухацца.

— Нашы камбайнеры, якія працуюць на тэхніцы «Гомсельмаша», вельмі становача аб ёй адгукваюцца. «Машына — тое, што трэба» — так яны гавораць. Пачыналі працаваць яшчэ на КЗС-7 і дасягнулі высокіх намалотаў. Цяпер хлопцы ахвотна працуюць на КЗС-10К і могуць пры пэўных умовах скласці канкурэнцыйны экіпаж, які «прынісаны» да замежнай машыны. Ва ўсякім разе, за апошнія два гады розніца ў намалотах была не вельмі істотнай.

У 2006 годзе маладзёжны экіпаж на КЗС-10К на раступіканскім свяце дажынкаў заняў прызавоеваць. Летась мы ўзялі яшчэ адзін КЗС-10К, і папрацаваць на ім выказаў жаданне вадзіцель дырэктарскай машыны, намалаціў паўтары тысячы тон. Сёлета таксама прасіцца, каб яго на перыяд ўборкі перададзілі за штурвал стэпавага карабля, абяцае даць дзве тысячы.

Георгій Курпрыянавіч сказаў цёплыя словы і ў адрас «Звязды». Ён сведка таго, як чкалі не ў партызанскіх лесах у гады Вялікай Айчыннай.

Па разарадцы мы павінны атрымаць на днях КЗС-1218. Шчыра скажу, чакаем яго з вялікім нецярпеннем. І думаю адправіцца па інстанцыях, каб атрымаць у гэтым годзе яшчэ адзін гомельскі самаходны камбайн. Бо збіраемся сёлетэ налічыцца па намалотах да васьмі талюваў — дзевяці тысяч тон, і без сучаснай тэхнікі не абыйсця. Тым больш, што яна нармальна адладжаная і нармальна працуе.

Рытуецца да сезона Максім СУСЛА, які на КЗС-10К дэманстравалі пелішы вынікі на рэспубліканскім свяце дажынкаў.

З пачаткам ўборкі Мікалай УЛАСЕНКА, хутчэй за ўсё, зноў ачынае пераездзе з праграмаў-іншамаркі на не менш дарагі яго сэрцу гомельскі камбайн.

На палях нашай гаспадаркі праводзіліся параўнальныя выпрабаванні ў рэальных умовах эксплуатацыі зусім новай машыны КЗ-14, параўноўвалі яе з класаўскім «Лексіёнам-560». Я вам скажу, што КЗ-14 ідзе прыгожа. Вялікі круг на ім зрабіў першы віцэ-прэм'ер Уладзімір Ільч Сямашка, і па яго рэацыі можна было зразумець, што ён задаволены машынай.

За гады работы я шмат добрага чуў пра дырэктара «Гомсельмаша» Валерыя Аляксеевіча Жымаілі, ён таксама ветэран вытворчасці, як і я. Пра генеральнага канструктара Андрэя Анісімавіча Дажоава. І мне было прыемна працягчыце ў газете, што яны разам з прадстаўніком навукі вылучаны на атрыманне Дзяржаўнай прэміі. Лічу, што гэта цалкам заслужана. І канструктарскае бюро, і вытворчае аб'яднанне ў складаных умовах стварылі машыны, якія патрэбны нашай сельскай гаспадарцы і якія з нецярпеннем чакаюць у вёсцы.

Калі б я быў членам дзяржаўнай камісіі, то, не прынімаючы значэння ўсіх іншых вылучаных калектываў, безумоўна, прагаласаваў бы за прысуджэнне Дзяржаўнай прэміі стваральнікам машын для вёскі.

Пры нашай размове прысутнічаў вадзіцель дырэктара саўгаса Мікалай УЛАСЕНКА, які мінулы сезон адпрацаваў на камбайне. Мы папрасілі яго падзяліцца сваімі думкамі. Мікалай Іванавіч быў лаканічным.

— Я магу параўноўваць аічныя і імпартны камбайны ў рабоце і лічу, што гомсельмашаўскія машыны не ўступаюць замежным. За ўсю мінулагадоўню ўборку не здарылася ніводнай сур'ёзнай паломкі. Я не бярэ ў разлік, што калінікі з-за пападання пачонага прадмета адляцкі сегмент. Змянілі і — далай. Эфектыўна працавалі поўны светлавы дзень. Гэтыя машыны могуць спарніраваць з імпартнымі, хоць у тых жніарка крыху шчырыцца.

«Дзякуючы такому супрацоўніцтву беларусы — з хлэбам»

Сваімі меркаваннямі падзяліўся з намі і старшыня СВК «Крыўск» Буда-Кашалёўскага раёна Аляксандр Паўлавіч ПАДАЛЯЧЫН.

— Мы лічым, што прагрэс у сельскай гаспадарцы бязмежны, і гэта даказвае вытворчае аб'яднанне «Гомсельмаш» і яго тэхніка. Калі б у апошнія гады, на працягу якіх назіраецца рост ураджайнасці, а камбайнавы парк імкліва старэе, хлеларобы не атрымалі падтрымкі ад «Гомсельмаша», я не ведаю, што было б. Купляць заходнюю тэхніку за «бешанья» грошы мы не змаглі б.

У мінулым годзе мы атрымалі на «круг» 77 цэнтнераў з гектара, сёлета таксама чакаем

ЛІСТЫ З МЕСЦАЎ

«Лічым, што канструкцыя — аптымальная для нашай хлелайнай нівы»

Старшыня калгаса «Савецкая Беларусь» Рэчыцкага раёна Н.І. ПРОЦЫК:

«Самаходны збожжаборачны камбайн КЗС-1218 атрыманы намі летам 2007 года і працаваў на ўборцы збожжавых каласавых культур. Намалаціў 1557 тон збожжа. Дзякуючы высокай тэхнічнай надзейнасці ахвіццяўляў якасную бесперабойную ўборку. Мае добрую праходнасць, маневранасць, зручны ў тэхнічным абслугоўванні, надзейны ў рабоце.

З дапамогай аўтаматычнай сістэмы кантролю механізарат падтрымлівае параметры рабочых органаў у заддзельных рэжымх, хутка рэагуе і не дапускае перагрузак рабочых органаў і перавышэння страт за камбайнам. Рэжучы апарат жніаркі працуе якасна, выконвае эрээ хлеларобастую без перавышэння вышэйняй эрэу.

высокай ураджайнасці па многіх культурах, нягледзячы нават на тое, што прайшлі моцныя працяглыя дажджы і ўтварыліся вымачкі. Так што «Палесе» нам патрэбна.

Мы правялі параўнальны аналіз работы гомельскіх і замежных машын і пераканаліся, што калі поле нармальнае, не засмечанае, то страты збожжа на «Палесе» практычна мінімальныя. Па якасці ўборкі, па пагектарнай норме, па намалеце за суткі беларуская тэхніка не ўступае, гэта адназначна. Думаю, што ў бліжэйшай будучыні якасць беларускіх камбайнаў яшчэ больш вырасць.

Я скажу вам даўноў рэч: пазалетас сабекошт адной тоны збожжа ў нас быў 180 тысяч. Летась ужо 160 тысяч. Пры тым, што расліцэны на ГЗМ, электраэнэргія, збожжа становіцца таннейшым. А ўсё тым, што вышэйшая ўраджайнасць, меншыя страты, ўборка за кошт набытых камбайнаў ідзе хутчэй. Ды і якасць збожжа цудоўна, мы стараемся адправіць яго на харчовыя патрэбы. Таму такі вынік.

У нас сёння тры гомельскія камбайны. У бліжэйшы час атрымаем чавёрты. На іх працуюць пастаянныя механізатары, яны даяюць свае машыны, граматына і абслугоўваюць. Калі што — заводскі сэрвіс заўсёды пад бокам. Я ўдзячы работнікам гэтай службы, любяць пытанні яны імкнучца вырашаць імгненна, у любы час дня і ночы. Іх прынецілі — каб камбайн не прастойваў, заўсёды быў у рабоце. У цэлым наша супрацоўніцтва з «Гомсельмашам» праходзіць паспяхова. І думаю, што не толькі ў нас. Дзякуючы такому супрацоўніцтву беларусы кожны год з хлэбам. Падтрымлівае вылучэнне стваральнікаў «Палесе» на Дзяржаўную прэмію і жадаем ім перамогі.

Скажу хоць і крыху патэтычна, але шчыра: колькі будзе існаваць сельская гаспадарка, столькі мы і будзем супрацоўнічаць з «Гомсельмашам».

Кароткі каментарый наместніка дырэктара ГСКБ па выпрабаваннях Васіля Леанідавіча АНТАНЮКА.

— Гомельшчына адрозніваецца тым, што тут працуе параўнальна многа імпартна збожжаборачнай тэхнікі. Раней працавала саветская, потым расійская, цяпер яе паступова замяняюць нашы КЗС. Мы хацелі б, каб гэтая тэндэнцыя хутчэй праявілася ў астатніх рэгіёнах Беларусі.

Дбаючы пра максімальную прыстасаванасць збожжаборачнай тэхнікі да аічнай нівы, імкнёмся выпрабавваць свае камбайны на высокаўраджайных палях, каб «прывучаць» іх да важкага, што называецца, коласа. У гаспадарках, дзе мы былі, ураджайнасць вельмі высокая, тут моцная агранамічная і ін-

Камбайн мае добрую агляднасць рабочых органаў жніаркі і бункера.

Лічым, што канструкцыя камбайна КЗС-1218 з'яўляецца аптымальным варыянтам для ўборкі збожжавых каласавых культур у Рэспубліцы Беларусь».

Старшыня СВК «Першамайскі і К» Смалевіцкага раёна Н.І. ЛУЧАНОК:

«Камбайн КЗС-10К працаваў на ўборцы збожжавых каласавых культур і семенніку траў. Высокая тэхнічная надзейнасць дазволіла ажыццявіць бесперабойную ўборку за ўвесь яе перыяд. Намалаціў 1534 тоны збожжа пры сярэдняй ураджайнасці 73,7 цэнтнера з гектара. Прадукцыйнасць машыны вышэйшая на 10—12 працэнтаў, чым у камбайна «Дон-1500Б», а страты значна ніжэйшыя, засмечанасць бункера збожжа і драбленне ніж

